

ALICJA MACHETA

30 lat minęło...

**Historia powstania oraz działalności
Sekcji Historycznej
Polskiego Towarzystwa
Anestezjologii i Intensywnej Terapii
w latach 1986-2020**

30 LAT MINEŁO...

Historia powstania oraz działalności
Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii
i Intensywnej Terapii w latach 1986-2020

Alicja Macheta

30 LAT MINEŁO...

Historia powstania oraz działalności Sekcji Historycznej
Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii
w latach 1986-2020

Kraków 2021

© Copyright by Alicja Macheta, 2021

Recenzenci

prof. dr hab. n. med. Tadeusz Szreter

prof. dr hab. n. med. Jan Dobrogowski

Opracowanie redakcyjne

Klaudia Kościółek

Skład i łamanie

Anna Basista

Projekt okładki

Marta Jaszcuk

ISBN (druk) 978-83-8138-371-4

ISBN (pdf) 978-83-8138-781-1

<https://doi.org/10.12797/9788381387811>

Jeżeli nie zaznaczono inaczej, ryciny i fotografie pochodzą ze zbiorów prywatnych Alicji Machety

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43

✉ publishing@akademicka.pl

Księgarnia internetowa: <https://akademicka.com.pl>

*Książkę tę dedykuję pamięci
prof. dr. hab. n. med. Mariana Kusia,
pierwszego przewodniczącego
Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii
i Intensywnej Terapii*

Alicja Macheta

Spis treści

Do czytelników	9
Wstęp – krótki zarys historii anestezjologii w Polsce po II wojnie światowej oraz powstanie Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii . .	11
Prof. dr hab. n. med. Marian Kuś, nestor Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii – wspomnienie	17
Działalność naukowo-dydaktyczna Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii	21
Organizowane sympozja	23
Organizowane konferencje	33
Sesje (wykłady) plenarne, naukowe, satelitarne i plakatowe	43
Spotkania inne – referaty, wykłady okolicznościowe	55
Podsumowanie działalności naukowo-dydaktycznej Sekcji Historycznej	60
Niektóre ważne wydarzenia z udziałem członków Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii	63
Działalność organizacyjna Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii	79
Zakończenie	97
Piśmiennictwo i materiały źródłowe	99
Spis rycin	103
Spis fotografii	105
Indeks osobowy	107

Do czytelników

Niniejsza praca przedstawia w dużym skrócie trzydziestoczworoletnią działalność Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii (SH PTAiT). Stanowi dokument, a właściwie poszerzone sprawozdanie z działalności Sekcji i można powiedzieć – zapis jej historii. Nie jest to jednak opis dziejów wyłącznie anestezjologii krakowskiej, mimo że przez trzydzieści cztery lata Zarząd Sekcji „pochodził” głównie z Krakowa. Działalność Sekcji jest bowiem ogólnopolska.

W swojej książce o anestezjologach pt. *Anestezjologia i anestezjolodzy Częstochowy* z 2006 roku dr Mieczysław Wyględowski słusznie podkreślił, że pisanie historii anestezjologii nie jest rzeczą łatwą i jednoznaczną. Nie ma zbyt wielu publikacji na temat początków działalności anestezjologów w Polsce. Praca ta powstała więc głównie po to, aby „ocalić od zapomnienia” ważne wydarzenia, w których udział brali nie tylko anestezjolodzy będący członkami SH, ale także lekarze innych specjalności współpracujący z Sekcją.

Wprowadzeniem do tematu jest krótki zarys historyczny powstania anestezjologii jako nauki w Polsce i utworzenia Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii. Następne rozdziały dotyczą działalności naukowej i organizacyjnej Sekcji, a także wydarzeń, w których uczestniczyli jej członkowie. W pracy podano indeks nazwisk i piśmiennictwo. Zamieszczono również zdjęcia oraz kopie niektórych programów i dokumentów (ryciny), które zachowały się w archiwum własnym dr n. med. Alicji Machety.

Czy praca spełniła życzenie pierwszego przewodniczącego Sekcji Historycznej, prof. dr. hab. n. med. Mariana Kusia, który pragnął, by Sekcja dorzuciła kolejną cegiełkę do dorobku anestezjologii? Na to pytanie odpowiedzą już nasi czytelnicy.

Alicja Macheta

WSTĘP

Krótki zarys historii anestezjologii w Polsce
po II wojnie światowej oraz powstania
Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii
i Intensywnej Terapii

*Historia jest czynnikiem postępu,
ponieważ między innymi pozwala
z doświadczeń dawnych wybierać
rzeczy pożyteczne i unikać błędów.*

Marek Sych
(21 lutego 1986 r.)

Anestezjologia reprezentowana obecnie przez liczną grupę specjalistów jako niezależna specjalność powstała w Polsce ze znacznym opóźnieniem. II wojna światowa utrudniła rozwój medycyny w niektórych krajach, a postęp w nowych kierunkach ograniczony został do minimum. Znieczulenie dające szansę bezbolesnego leczenia zabiegowego miało już jednak stuletnią tradycję. Niestety, dopiero w 1955 roku Światowa Federacja Stowarzyszeń Anestezjologów (WFSA) i Światowy Kongres Anestezjologów (WCA) oficjalnie zapoczątkowały rozwój nowej specjalności.

W Polsce pierwsze dziesięć lat powojennych było okresem przygotowywania fundamentów dla anestezjologii. W wydaniu skryptowym przygotowanym przez prof. dr. hab. n. med. Jerzego Rutkowskiego z 1949 roku znajduje się adekwatny tytuł określający perspektywy i ówczesną pozycję tej specjalności – *Uśpienie nowoczesne*.

W 1948 roku zespół Karolinska Universitetssjukhuset (Sztokholm) zorganizował w Warszawie, w Szpitalu Wolskim, w Klinice Chirurgicznej prof. Leona Manteuffla szkolenie w zakresie chirurgii klatki piersiowej. Lekarzy zainteresowanych anestezjologią uczył dr Olle Friberg. Jednym z nich był późniejszy doc. dr n. med. Mieczysław Justyna, który następnie po przeszkoleniu w Szwecji został kierownikiem kursów z zakresu anestezjologii w Studium Doskonalenia Lekarzy w Warszawie. W Łodzi kursy anestezjologiczne prowadził od 1949 roku Stanisław Pokrzywnicki (późniejszy pierwszy profesor anestezjologii w Polsce), uczeń prof. Roberta Macintosha z Londynu. Antoni Aroński z kolei, który również uczestniczył w kursie dr. Friberga, był twórcą wrocławskiej szkoły anestezjologii. W Krakowie chirurg Stanisław Niewiadomski, zainspirowany otrzymanym „aparatem do narkozy”, pozostał wierny swojej pasji i do emerytury kształcił anestezjologów, jednocześnie kontynuował pracę chirurga.

Należy również wspomnieć o Karolu Oppeln-Bronikowskim, który pierwsze znieczulenie dotchawicze wykonał w Gdańsku w 1948 roku (bez użycia laryngoskopu), porzucił specjalizację chirurgiczną i został wyłącznie anestezjologiem, a także o Bolesławie Rutkowskim, który ukończył studia medyczne na Polskim Wydziale Lekarskim Uniwersytetu w Edynburgu w 1942 roku. Pierwsze kroki anestezjologiczne stawiał za granicą, a po wojnie i przyjeździe do Polski podjął pracę w 1948 roku jako anestezjolog w Państwowym Instytucie Przeciwrakowym w Gliwicach (późniejszy Instytut Onkologii). W 1972 roku założył pierwszą w Polsce poradnię przeciwbólową.

Na rozwój anestezjologii w Polsce powojennej duży wpływ miała pomoc w dostarczaniu sprzętu świadczona przez Administrację Narodów Zjednoczonych do spraw Pomocy i Odbudowy (UNRA) oraz pomoc Polonii amerykańskiej (np. w budowie Polsko-Amerykańskiego Instytutu Pediatrii znajdującego się w Krakowie-Prokocimiu, obecnie Uniwersytecki Szpital Dziecięcy w Krakowie). Ważne były również powiązania szkoleniowo-stypendialne (np. z Fundacją Rockefellera w USA).

Szybki rozwój kadry anestezjologicznej poprzedziło zorganizowanie specjalistycznego nadzoru wojewódzkiego. Systematyczny rozwój liczby anestezjologów doprowadził do powstania Towarzystwa Anestezjologów Polskich (TAP; formalna rejestracja nastąpiła 18 listopada 1959 r. po zjeździe założycielskim, który odbył się 20 września tegoż roku), przekształconego następnie w 1983 roku w Polskie Towarzystwo Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

26 października 1968 roku w Ostrowie Wielkopolskim odbyła się Konferencja Okrągłego Stołu TAP, na której podjęto decyzję o wydawaniu czasopisma naukowego związanego tematycznie z anestezjologią. Rok później powstało pierwsze polskie czasopismo o profilu anestezjologicznym, kwartalnik „Anestezja i Reanimacja” (z dalszymi zmianami tytułów zgodnie z nazwami specjalności). Od tomu czternastego, wydanego w 1982 roku, czasopismo to ukazuje się jako „Anestezjologia Intensywna Terapia”.

Interdyscyplinarny charakter TAP jest przyczyną tworzenia sekcji specjalistycznych. Dla tematu niniejszej książki bardzo ważna była uchwała Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii (ZG PTAiIT) z dnia 16 stycznia 1986 roku dotycząca powołania Sekcji Historycznej. Prezesem PTAiIT był wtedy dr hab. n. med. Zdzisław Rondio, późniejszy profesor. Należy podkreślić, że była to druga narodowa organizacja tego typu na świecie, a pierwsza w Europie. Zgodnie ze statutem PTAiIT określającym zasady działalności Sekcja Historyczna jest jednostką organizacyjną PTAiIT, ma charakter specjalistyczny i obejmuje swoją działalnością obszar całego kraju.

SH zajmuje się przede wszystkim działalnością naukowo-dydaktyczną (organizowanie sympozjów, konferencji, zebrań naukowych) oraz organizacyjną, a także współpracą z innymi towarzystwami naukowymi związanymi merytorycznie.

16 września 1986 roku w Łodzi odbyło się pierwsze zebranie SH, które prowadził prof. Zdzisław Rondio (obecnych było siedem osób), na którym dokonano wyboru członków Zarządu Sekcji Historycznej. Przewodniczącym został dr hab. n. med. Marian Kuś z Krakowa, wiceprzewodniczącą natomiast dr hab. n. med. Anna Dyaczyńska-Herman z Katowic, sekretarzem zaś dr n. med. Alicja Macheta z Krakowa. Przewodniczący w swoim przemówieniu zwrócił uwagę na rolę i rozwój historii anestezjologii na świecie, podkreślił również, że uchwała ZG PTAiIT nakłada na członków Sekcji wielkie obowiązki i obiecał, że działalność Sekcji Historycznej dorzuci cegiełkę do dorobku polskiej anestezjologii.

Prof. dr hab. n. med. Marian Kuś,
nestor Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii
i Intensywnej Terapii

WSPOMNIENIE

Prof. dr hab. n. med. Marian Kuś urodził się 31 lipca 1931 roku w Dąbrowie Górniczej. Studia medyczne ukończył 18 sierpnia 1955 roku na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Krakowie.

W latach 1955-1968 pracował w II Klinice Położniczej Akademii Medycznej w Krakowie. Uzyskał wówczas drugi stopień specjalizacji w zakresie anestezjologii. W 1964 roku obronił pracę doktorską noszącą tytuł *Ożywianie noworodków ze szczególnym uwzględnieniem oceny sposobów sztucznej wentylacji*.

W roku 1975, po przedstawieniu rozprawy habilitacyjnej zatytułowanej *Wpływ niektórych czynników anestezjologicznych na szybkość transportu śluzu w tchawicy*, uzyskał stopień doktora habilitowanego w zakresie anestezjologii i intensywnej terapii. W roku 1995 został profesorem.

Pracował jako anestezjolog w III Klinice Chirurgicznej, a następnie w Międzyinstytutowym Zakładzie Anestezjologii i Reanimacji Akademii Medycznej w Krakowie. Od samego początku swej pracy naukowej zajmował się dydaktyką studencką, prowadził także szkolenia w ramach studiów podyplomowych uczelni. Był kierownikiem specjalizacji wielu anestezjologów. Wykształcenie zawodowe pogłębiał na wyjazdach naukowo-szkoleniowych do Danii i Holandii.

W latach 1978-1981 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej im. Mikołaja Kopernika w Krakowie. Od 1978 roku był kierownikiem Pracowni Badań nad Bólem, a następnie Zakładu Badania i Leczenia Bólu. W latach 1994-1998 był kierownikiem Katedry Anestezjologii i Intensywnej Terapii Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego (UJ CM).

Interesował się aspektami historycznymi rozwoju anestezjologii w Polsce. Był członkiem Oddziału Podkarpackiego Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii. Należał do Amerykańskiego Towarzystwa Regionalnej Anestezji. W 1986 roku, po utworzeniu Sekcji Historycznej przy PTAiIT, został pierwszym przewodniczącym Sekcji. Funkcję tę sprawował przez sześć lat.

W 1994 roku zorganizował I Zjazd Polskiego Towarzystwa Badania Bólu w Krakowie. W 2002 roku otrzymał tytuł członka honorowego Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii. Był także członkiem honorowym Polskiego Towarzystwa Badania Bólu. Pełnił funkcję konsultanta wojewódzkiego do spraw anestezjologii i intensywnej terapii województwa kieleckiego.

Był autorem i współautorem rozdziałów w podręcznikach i skryptach, a także opublikowanych prac twórczych (ponad 80 pozycji). Problematyka publikacji obejmuje zagadnienia anestezji klinicznej oraz intensywnej terapii. Za niezwykle cenne uważa się jego publikacje historyczne, takie jak m.in. *Początki stosowania znieczulenia ogólnego w Polsce* czy *Z dziejów anestezji w Polsce*. Był człowiekiem ponad miarę skromnym. W roku 1998 przeszedł na emeryturę. Zmarł 30 maja 2010 roku w Krakowie po długiej chorobie. Został pochowany na cmentarzu Batowickim.

**DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWO-
-DYDAKTYCZNA SEKCJI HISTORYCZNEJ POLSKIEGO
TOWARZYSTWA ANESTEZJOLOGII I INTENSYWNEJ
TERAPII**

(w omawianym okresie)

Organizowane sympozja

Pierwsze sympozjum „Historia anestezjologii w Polsce” zostało zorganizowane w Krakowie **21 lutego 1986 roku** (jeszcze przed pierwszym zebraniem Sekcji Historycznej PTAiIT). Organizację tego sympozjum powierzono wówczas dr. hab. n. med. Marianowi Kusiowi. Wzięło w nim udział ponad dwustu uczestników, w tym czterech wybitnych profesorów z zagranicy: Otto Mayrhofer z Wiednia, Ole Secher z Kopenhagi, James Payne z Londynu i Ruggiero Rizzi z Vicenzy.

W czasie trwania sympozjum przedstawiono trzydzieści referatów. Dotyczyły one głównie początków stosowania znieczulenia w różnych regionach Polski, zarówno w ośrodkach akademickich, jak i szpitalach wojewódzkich czy powiatowych. Do znieczulania ogólnego wykorzystywano wówczas eter, do zwiotczenia mięśni – kurarę. Podczas wygłaszania referatów zaprezentowano również pierwsze aparaty służące do znieczulenia, które teraz są już zabytkami muzealnymi.

W czasie trwania sympozjum omawiana była także anestezja regionalna, poruszono też kwestię występowania problematyki anestezjologicznej na łamach piśmiennictwa lekarskiego okresu międzywojennego. Nie zabrakło referatów przedstawiających sylwetki pionierów anestezjologii. Oceniono znaczenie nadzoru specjalistycznego dla rozwoju anestezjologii w Polsce. Kilka referatów dotyczyło anestezjologii i intensywnej terapii pediatrycznej na tle uwarunkowań historycznych.

Wspomniano również o rozwoju pielęgniarstwa w anestezjologii i intensywnej terapii. Pierwsze kursy anestezjologiczne dla pielęgniarzek zorganizowano w Poznaniu i Szczecinie (1969 r.). W 1980 roku powstała Sekcja Pielęgniarstwa przy PTAiIT. Krótki przegląd rozwoju pielęgniarstwa w anestezjologii w ujęciu historycznym potwierdza ściśle powiązanie tej dziedziny z rozwojem anestezjologii i intensywnej terapii w Polsce i na świecie.

Rozmawiano także o ratownictwie medycznym. 19 stycznia 1968 roku, w dwudziestą trzecią rocznicę wyzwolenia Łodzi, na ulice tego miasta wyjechał pierwszy zespół reanimacyjny. Historycznie nie był on pierwszym zespołem

MATERIAŁY NAUKOWE
SYMPOZJUM
„HISTORIA ANESTEZJOLOGII W POLSCE”

21 LUTY 1986 r.
W KRAKOWIE

Katedra i Zakład Anestezjologii i Intensywnej Terapii
Akademii Medycznej im. Mikołaja Kopernika w Krakowie

Ryc. 1. Materiały naukowe z sympozjum pt. „Historia anestezjologii w Polsce”,
 które odbyło się 21 lutego 1986 roku w Krakowie – strona tytułowa

reanimacyjnym w Polsce, jednak to właśnie zasady funkcjonowania tego zespołu przejął później cały kraj. W 1973 roku powołano pierwszą w Polsce i jedyną wówczas na świecie szkołę ratownictwa przy Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Łodzi.

Podczas tegoż sympozjum autorzy zagraniczni przedstawili z kolei dwa referaty: *Anaesthesia, Reanimation and Pain Therapy: The Fascinating Triad in the Historical Evolution of the Role the Anaesthetist* (autorami którego byli R. Rizzi i S. Risuglis) oraz *Nikolai Ivanovich Pirogoff* (autorstwa Olego Sechera). Wszystkie referaty zostały w całości zamieszczone w materiałach naukowych sympozjum.

4 grudnia 1992 roku odbyło się w Krakowie II Sympozjum Sekcji Historycznej „Od penicyliny do nowych antybiotyków β -laktamowych”. Było zorganizowane wspólnie z Podkarpackim Oddziałem PTAiIT, Katedrą i Zakładem Anestezjologii i Intensywnej Terapii i Katedrą Historii Medycyny Akademii Medycznej w Krakowie. Podczas sympozjum wygłoszono osiem referatów w dwóch sesjach. Przewodniczącym pierwszej był prof. dr hab. n. med. Zdzisław Przybyłkiewicz, przewodniczącą drugiej zaś prof. dr hab. n. med. Anna Dyaczyńska-Herman. W sesjach przedstawiono referaty dotyczące m.in. historii odkrycia penicyliny, współdziałania antybiotyków ze środkami stosowanymi w znieczuleniu, a także problemu oporności bakterii. Szczególną uwagę zwrócono na racjonalne stosowanie antybiotyków.

Rok później, **3 grudnia**, odbyło się kolejne, III Sympozjum Sekcji Historycznej „Od kurary do nowych środków zwiotczających”, również w Krakowie. Podobnie jak poprzednie, zorganizowane było z Podkarpackim Oddziałem PTAiIT, Katedrą Anestezjologii i Intensywnej Terapii oraz Katedrą Historii Medycyny, wtedy już Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego (UJ CM) pod auspicjami nowego przewodniczącego SH, prof. dr. hab. n. med. Marka Sycha, który został wybrany na to stanowisko 24 września 1993 roku we Wrocławiu na Zebraniu Wyborczym SH po prośbie prof. Mariana Kusia o zwolnienie z tej funkcji.

Podczas sympozjum wygłoszono osiem referatów w dwóch sesjach. Pierwszą sesję prowadziła prof. Anna Dyaczyńska-Herman, drugą prof. Marek Sych. Referaty dotyczyły głównie historii i mechanizmu działania środków zwiotczających oraz historii stosowania kurary w Polsce i na świecie. Mówiono także o nowych środkach zwiotczających, takich jak np. Tracrium, lub o nowych środkach zwiotczających u dzieci, wśród których wybrane mają dziś już znaczenie historyczne. W jednym z referatów dr hab. n. med. Zdzisław Gajda, prof. UJ (kierownik Katedry Historii Medycyny UJ CM) przybliżył historię Muzeum Wydziału Lekarskiego UJ CM, a w przerwie spotkania odbyło się jego zwiedzanie.

Podkarpacki Oddział Polskiego Towarzystwa
Anestezjologii i Intensywnej Terapii

Katedra i Zakład Anestezjologii i Intensywnej Terapii
Akademii Medycznej w Krakowie

Katedra Historii Medycyny Akademii Medycznej w Krakowie

Sekcja Historyczna Polskiego Towarzystwa
Anestezjologii i Intensywnej Terapii

oraz

Pfizer Corporation, Oddział w Warszawie

uprzejmie zapraszają na symposium pt.

„OD PENICYLINY DO NOWYCH ANTYBIOTYKÓW β -LAKTAMOWYCH”

które odbędzie się

w dniu 4 grudnia 1992 roku (piątek)

w Krakowie, w Domu Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego
ul. Radziwiłłowska 4 (dawna Reja)

Prof. Dr hab. *Marek Sych*
Kierownik Katedry i Zakładu
Anestezjologii i Intensywnej
Terapii AM w Krakowie

Doc. Dr hab. *Marian Kuś*
Przewodniczący Sekcji Historycznej
Polskiego Towarzystwa
Anestezjologii i Intensywnej Terapii

Dr med. *Alicja Macheta*
Przewodnicząca Podkarpackiego
Oddziału Polskiego Towarzystwa
Anestezjologii i Intensywnej Terapii

Doc. Dr hab. *Zdzisław Gajda*
Kierownik Katedry Historii Medycyny
AM w Krakowie

Ryc. 2. Symposium pt. „Od penicyliny do nowych antybiotyków β -laktamowych”,
które odbyło się 4 grudnia 1992 roku w Krakowie – strona tytułowa

Podkarpacki Oddział Polskiego Towarzystwa
Anestezjologii i Intensywnej Terapii
Sekcja Historyczna Polskiego Towarzystwa
Anestezjologii i Intensywnej Terapii
Katedra Anestezjologii i Intensywnej Terapii
Katedra Historii Medycyny
Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego
oraz

uprzejmie zapraszają na sympozjum pt.

"OD KURARY DO NOWYCH ŚRODKÓW ZWIOTCZAJĄCYCH"

które odbędzie się
w dniu 3 grudnia 1993 roku (piątek)
w Krakowie, w Domu Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego
ul. Radziwiłłowska 4 (dawna Reja)

Prof. Dr hab. Marek Sych
Kierownik Katedry Anestezjologii
i Intensywnej Terapii CM UJ
i
Przewodniczący Sekcji Historycznej
Polskiego Towarzystwa Anestezjologii
i Intensywnej Terapii

Dr med. Alicja Macheta
Przewodnicząca Podkarpackiego
Oddziału Polskiego Towarzystwa
Anestezjologii i Intensywnej Terapii

Doc. Dr hab. Zdzisław Gajda
Kierownik Katedry Historii Medycyny CM UJ

Ryc. 3. Sympozjum pt. „Od kurary do nowych środków zwiotczających”, które odbyło się 3 grudnia 1993 roku w Krakowie – strona tytułowa

23-24 czerwca 1994 roku odbyło się w Częstochowie sympozjum naukowe pt. „Układy anestetyczne – historia i nowoczesność”. Okazją było dziesięciolecie pracy Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii Szpitala im. dr. Ludwika Rydygiera. Przewodniczącą Komitetów Naukowego i Organizacyjnego była dr n. med. Maria B. Marciniak.

W sympozjum uczestniczyły Towarzystwo Lekarskie Częstochowskie – Sekcja Anestezjologiczna, Sekcja Historyczna oraz Oddział Śląski i Podkarpacki Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

Otwarcia sympozjum dokonała dr Maria B. Marciniak, wykład wprowadzający pt. *Chory i wentylator płucny – trudności synchronizacji ich rytmów oddechowych* wygłosił z kolei prof. Marek Sych (Kraków).

Poniżej przedstawiono plan sympozjum, które odbyło się 24 czerwca.

Sesja pierwsza

Przewodniczący: Anna Dyaczyńska-Herman (Katowice), Andrzej Kübler (Wrocław)

Wygłoszone referaty:

1. *Od analgezji uciskowej do anestezji wziewnej* – Marek Sych (Kraków);
2. *Prosta aparatura stosowana w pomocy doraźnej* – Maria B. Marciniak, Arkadiusz Ortenburger (Częstochowa);
3. *Nowoczesna aparatura anestezjologiczna* – Jan Kalkowski (Bydgoszcz);
4. *Odrębności budowy aparatu do znieczulenia ogólnego u dzieci* – Marcin Rawicz (Warszawa);
5. *Pozauustrojowe krążenie i oksygnacja pozapłucna* – Zygmunt Antoszewski (Katowice–Ochojec);
6. *Centralne tlenownice jako system wspomagający aparaturę anestezjologiczną* – Jerzy Pajura (Rzeszów).

Sesja druga

Przewodniczący: Marek Sych, Alicja Macheta (Kraków)

Wygłoszone referaty:

1. *Automatyczna rejestracja i prowadzenie znieczuleń* – Andrzej Kübler (Wrocław);
2. *Działanie substancji chemicznych na osoby udzielające doraźnej pomocy ostro zatrutym* – Janusz Pach, Alicja Macheta, Jarosław Garlicki (Kraków);
3. *Entonox – autoanalgeza – historia i współczesność* – Michał Gaca (Poznań);
4. *Emla – krem* – Ewa Bocheńska (Warszawa);
5. *Prezentacja drobnego sprzętu stosowanego w anestezjologii* – Jan Sobota (Warszawa).

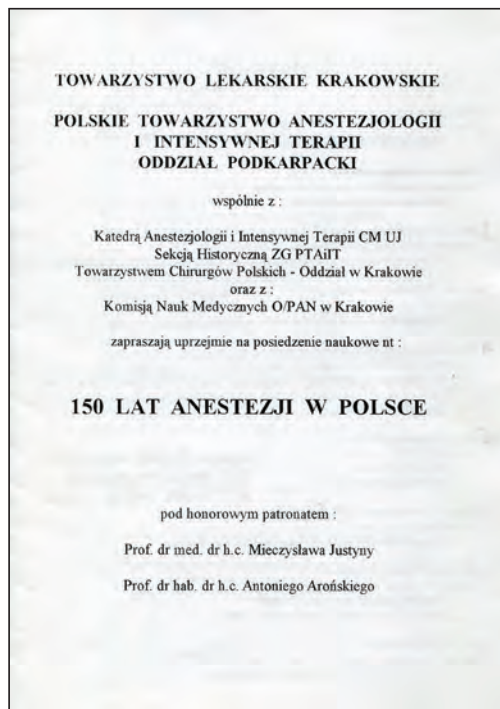
5 lutego 1997 roku pod honorowym patronatem doc. dr. n. med. Mieczysława Justyny i prof. dr. hab. n. med. Antoniego Arońskiego zostało zorganizowane w Krakowie, w Domu Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego, sympozjum (posiedzenie naukowe) pt. „150 lat anestezji w Polsce”.

Organizatorami sympozjum były Towarzystwo Lekarskie Krakowskie, Oddział Podkarpacki i Sekcja Historyczna PTAiIT, Katedra Anestezjologii i Intensywnej Terapii UJ CM, Towarzystwo Chirurgów Polskich i Komisja Nauk Medycznych Oddziału PAN w Krakowie.

Podczas obrad przedstawiono piętnaście referatów:

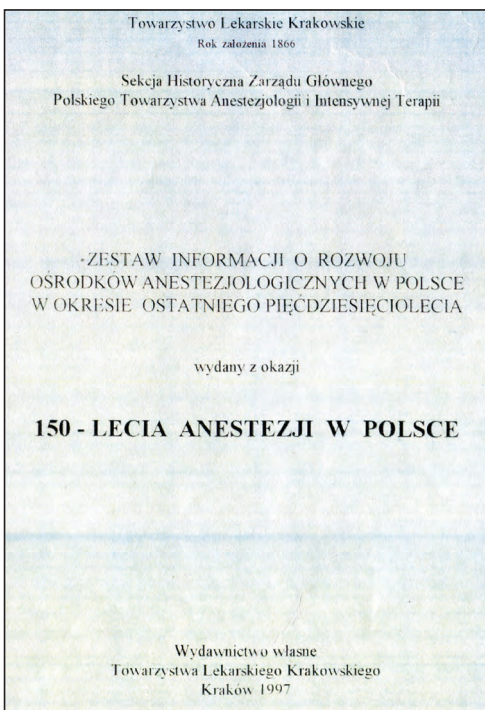
1. *Dlaczego się dzisiaj spotykamy?* – Marek Sych (Kraków);
2. *Divinum est dolore sedare* – Zdzisław Gajda (Kraków);
3. *Wprowadzenie eteru i chloroformu do praktyki klinicznej na ziemiach polskich* – Marian Kuś (Kraków);
4. *Atmosfera sali operacyjnej dawniej a dzisiaj* – Stanisław Niewiadomski (Kraków);
5. *Rys historyczny Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii* – Anna Dyaczyńska-Herman (Katowice);
6. *Rekord – wenflon. 90 lat dostępu dożylnego* – Andrzej Bogusławski (Warszawa);
7. *Historia rozwoju aparatury do znieczulenia ogólnego* – Jan Kalkowski (Bydgoszcz);
8. *Nowe spojrzenie na monitorowanie. Anestetyczne systemy monitorujące Datex* – Grzegorz Złotogórski (Warszawa);
9. *Oddziaływanie nauki na rozwój anestezjologii* – Janusz Andres (Kraków);
10. *Wpływ nowoczesnej anestezji na śmiertelność okołoperacyjną* – Tadeusz Szreter (Warszawa);
11. *Przegląd regulacji formalno-prawnych anestezjologii w Polsce* – Andrzej Nestorowicz (Lublin);
12. *Anestezjologia w Wielkopolsce* – Witold Jurczyk, Marek Sikorski (Poznań);
13. *Udział polskiej anestezjologii w rozwoju chirurgii narządów klatki piersiowej* – Janina Suchorzewska (Gdańsk);
14. *Początki i rozwój anestezjologii pediatrycznej w Polsce* – Zdzisław Rondio (Warszawa);
15. *Historia zastosowania kurary w Polsce* – Maria Szymańska-Kowalska (Łódź).

Sympozjum oraz dyskusję prowadził prof. Marian Kuś. Należy dodać, że Towarzystwo Lekarskie Krakowskie i Sekcja Historyczna Zarządu Głównego PTAiIT zebrały krótkie informacje o rozwoju ośrodków anestezjologicznych w Polsce w okresie ostatnich pięćdziesięciu lat. Została sporządzona z nich broszurka, a Katedra Historii Medycyny i Farmacji UJ CM uczciła to wydarzenie

Ryc. 4. Program posiedzenia naukowego pt. „150 lat anestezji w Polsce”, które odbyło się 5 lutego 1997 roku w Krakowie – strona tytułowa

Ryc. 5. Broszurka wydana z okazji sto pięćdziesięciolecia anestezji w Polsce pt. „Zestaw informacji o rozwoju ośrodków anestezjologicznych w Polsce w okresie ostatniego pięćdziesięciolecia” – strona tytułowa

wydaniem pamiątkowego medalu z podobizną Ludwika Bierkowskiego. Medale te zostały wręczone wykładowcom i gościom honorowym.

4 lutego 2017 roku (a więc dwadzieścia lat później) odbyło się w Krakowie sympozjum naukowe pod patronatem rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego, prof. dr. hab. n. med. Wojciecha Nowaka. Zostało zorganizowane z okazji sto siedemdziesiątej rocznicy wykonania pierwszej w Polsce operacji w znieczuleniu eterowym, przeprowadzonej przez prof. Ludwika Bierkowskiego, oraz dwudziestolecia Stowarzyszenia na rzecz Rozwoju Anestezjologii i Intensywnej Terapii im. Ludwika Bierkowskiego.

Organizatorami były Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Anestezjologii i Intensywnej Terapii im. Ludwika Bierkowskiego, Katedry UJ CM: Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Biochemii Lekarskiej, Historii Medycyny, oraz Klinika Intensywnej Terapii Interdyscyplinarnej, ponadto Oddział Małopolski i Sekcja Historyczna PTAiIT oraz Towarzystwo Lekarskie Krakowskie.

W czasie trwania sympozjum zostały wygłoszone dwa referaty inauguracyjne – *Co chirurgia zawdzięcza anestezjologii?* prof. dr. hab. n. med. Krzysztofa Bieleckiego (Warszawa) oraz *Pierwsze znieczulenie eterowe w Polsce* dr. hab. n. med. Ryszarda Gryglewskiego, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego (Kraków).

Podczas sesji naukowej pt. „Jak zmieniła się anestezjologia i intensywna terapia od czasów Ludwika Bierkowskiego?” przedstawiono osiem referatów. Oto plan tego wydarzenia:

1. *Wkład polskich anestezjologów w rozwój anestezjologii* – Jerzy Wordliczek (Kraków);
2. *Ewolucja intensywnej terapii od czasów Ludwika Bierkowskiego* – Andrzej Kübler (Wrocław);
3. *Rola PTAiIT w rozwoju anestezjologii i intensywnej terapii* – Piotr Knapik (Zabrze);
4. *Jak zmieniło się bezpieczeństwo operowanych pacjentów od czasów Ludwika Bierkowskiego?* – Janusz Andres (Kraków);
5. *Szkolenie specjalizacyjne w anestezjologii i intensywnej terapii w Polsce – historia i teraźniejszość* – Krzysztof Kusza (Poznań);
6. *Rola piśmiennictwa fachowego w rozwoju anestezjologii i intensywnej terapii w Polsce* – Radosław Owczuk (Gdańsk);
7. *Kiedy wytyczne leczenia sprawdzają się w praktyce anestezjologa?* – Rafał Drwiła (Kraków);
8. *Rola anestezjologa w medycynie okołooperacyjnej* – Wojciech Serednicki (Kraków).

Następne dwa referaty w sesji historycznej poświęcone były działalności Ludwika Bierkowskiego.

1. *Geneza znieczulenia w prehistorii* – Alicja Macheta (Kraków);
2. *Ludwik Bierkowski: sylwetka chirurga* – Maria D. Schmidt-Pospuła (Kraków).

Podczas tego sympozjum złożono kwiaty pod pomnikiem Ludwika Bierkowskiego przy ul. Kopernika 7 w Krakowie. Wykładowcy otrzymali medale z jego wizerunkiem, a następnie uczestnicy sympozjum zwiedzili Muzeum Wydziału Lekarskiego (Katedra Historii Medycyny UJ CM).

Opis tego spotkania znajduje się m.in. w „Galiczyjskiej Gazecie Lekarskiej” z 2017 roku. Pełna treść niektórych referatów została zamieszczona w czasopiśmie „Anestezjologia Intensywna Terapia”.

Organizowane konferencje

24 listopada 1990 roku w Sali Konferencyjnej Domu Kultury Zakładów Azotowych w Chorzowie odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Podtlenek azotu – wczoraj, dziś i jutro”. Konferencję zorganizowało Polskie Towarzystwo Anestezjologii i Intensywnej Terapii – Oddział Śląski, przy udziale przewodniczącego Zespołu Specjalisty Krajowego do spraw Anestezjologii i Intensywnej Terapii prof. dr. hab. n. med. Witolda Jurczyka, Sekcji Historycznej ZG PTAiIT oraz Zarządu Oddziału Śląskiego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego (SIiTPChem) i Dyrekcji Zakładów Azotowych w Chorzowie.

Gościem honorowym był prof. dr. hab. n. med. Zdzisław Rondio, ówczesny Prezes ZG PTAiIT. Nie przyjechał niestety (z powodu choroby) doc. Mieczysław Justyna, założyciel TAP. Należy zaznaczyć, że w 1956 roku została napisana przez niego praca *O stosowaniu podtlenku azotu do celów znieczulenia chirurgicznego*.

Podczas trwania konferencji słowo wstępne o organizacji i powstaniu Zakładów Azotowych wygłosił dyrektor zakładów, inż. Andrzej Smoleń. Następnie przewodniczący PTAiIT Oddziału Śląskiego, dr n. med. Wojciech Michalewski, dokonał otwarcia konferencji, a prof. Witold Jurczyk omówił trudności, jakie były związane z organizacją wytwarzania podtlenku azotu w Polsce. Wspomniał o zasługach doc. Mieczysława Justyny w pracach o klinicznym działaniu tego gazu. Podkreślił także zasługi i wkład pracy dr. Bogdana A. Szczuki, anestezjologa z Włocławka, który zaangażował się w organizację produkcji podtlenku azotu podjętą w 1989 roku.

Przyznano następnie odznaczenia państwowe. Medal za wieloletnią działalność w dziedzinie anestezjologii i intensywnej terapii został wręczony prof. Annie Dyaczyńskiej-Herman, medale za zasługi w dziedzinie ochrony zdrowia otrzymali natomiast dyrektor zakładów, inż. Andrzej Smoleń, oraz główny technolog, Czesław Grabiński.

Po krótkiej przerwie wygłoszono cztery referaty. Pierwszy pt. *Pierwsze zastosowanie podtlenku azotu w Polsce* zaprezentował prof. Marian Kuś. Referat ten

Polskie Towarzystwo Anestezjologii
i Intensywnej Terapii
Oddział Śląski

Z A P R A S Z A

na jednodniową Konferencję w dniu
24.11.1990 r. godz. 11.00
Sala Konferencyjna Domu Kultury
Zakładów Azotowych w Chorzowie
ul. Siemianowicka 58.

PODTLENEK AZOTU - W CZORAJ , DZIŚ i JUTRO

- Pierwsze zastosowanie podtlenu azotu w Polsce
- Starania o rozpowszechnienie stosowania podtlenu azotu w Polsce.
- Technologia wytwarzania. Sposoby dystrybucji.
- Zastosowanie podtlenu azotu w położnictwie, ginekologii i stomatologii.
- Zastosowanie podtlenu azotu w anestezjologii i intensywnej terapii.

Organizatorzy :
Przewodniczący Zespołu Specjalisty Krajowego ds Anestezjologii i Intensywnej Terapii
Oddział Śląski PTAiIT
Seksja Historyczna PTAiIT
Zarząd Oddziału SITPChem Chorzów oraz Dyreksja Zakładów Azotowych w Chorzowie ul. Narutowicza 15

Przedstawiciele gospodarzy zapewniają możliwość zwiedzenia Zakładów Azotowych, m.inn. oddziału produkcji podtlenu azotu.

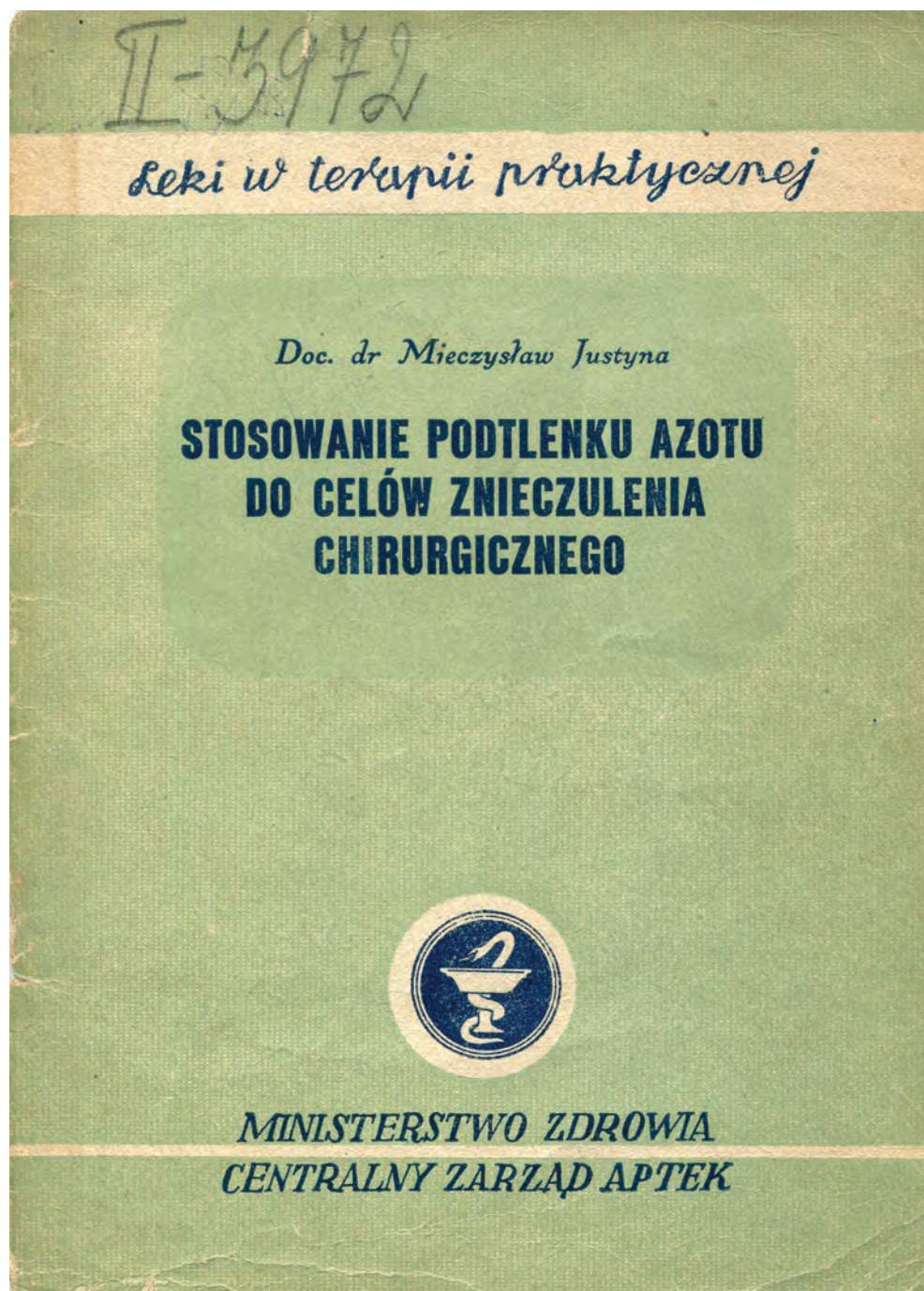
Gośćmi honorowymi Konferencji będą :

prof.dr med. A.Wojtczak - Wiceminister Zdrowia
prof.dr med. Z.Randio - Prezes Zarządu Głównego PTAiIT
doc.dr med.M. Justyna - dr Honoris Causa Śl. AM

Sekretarz o/Śl. PTAiIT
Dr Pruszyński

PREZES Śl. PTAiIT
Dr n.med. W. Michałowski

Ryc. 6. Zaproszenie Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii (Oddział Śląski) na konferencję pt. „Podtlenek azotu – wczoraj, dziś i jutro”, która odbyła się 24 listopada 1990 roku w Chorzowie

Ryc. 7. Praca doc. dr. n. med. Mieczysława Justyny pt. *Stosowanie podtlenku azotu do celów znieczulenia chirurgicznego* – strona tytułowa

został później opublikowany w czasopiśmie „Anestezjologia Intensywna Terapia” (zob. rozdział „Piśmiennictwo...” w niniejszej publikacji). Następny referat pt. *Technologia wytwarzania. Sposoby dystrybucji* był autorstwa Czesława Grabińskiego. Trzeci, zatytułowany *Zastosowanie podtlenku azotu w położnictwie i ginekologii*, wygłosił prof. dr hab. n. med. Zdzisław Kruszyński. Ostatni pt. *Zastosowanie podtlenku azotu w anestezjologii* przedstawił prof. Marek Sych. Wspomniął on o toksyczności i ubocznych jej skutkach dla anestezjologów pracujących w salach operacyjnych (ból głowy, ogólne osłabienie).

W dyskusji, w której niestety wzięła udział tylko część uczestników (pozostali zwiedzali w tym czasie Zakłady Azotowe), zaznaczono, że puste butle poddane są podciśnieniu, a następnie dopiero napełniane. Przy produkcji nie ma niebezpieczeństwa wybuchu (przy uwalnianiu tlenu atomowego w wysokiej temperaturze), ponieważ odpowiednie reaktory zabezpieczają przed wysoką temperaturą. Po dyskusji dr Wojciech Michalewski zamknął konferencję.

Jak już wspomniano poprzednio, od 1993 roku przewodniczącym SH był prof. Marek Sych. Z uwagi na to, że był on prezesem Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego (TLK), Sekcja Historyczna rozpoczęła z TLK współpracę. 1 maja 1997 roku zmarł prof. Marek Sych. Tymczasowo jego funkcję w SH przejęła sekretarz Sekcji, dr n. med. Alicja Macheta.

Kolejne dwie przedstawione w niniejszej publikacji konferencje nie zostały zorganizowane przez Sekcję Historyczną PTAiIT. Ze względu jednak na czynny udział członków Sekcji w tych wydarzeniach warto je przybliżyć.

24 listopada 2003 roku odbyła się konferencja pod hasłem „Nie zapomnij o przeszłości, patrząc w przyszłość”, zorganizowana przez Wojskowy Instytut Medyczny i Klinikę Anestezjologii i Intensywnej Terapii w Warszawie w dzień po śmierci nestora polskich anestezjologów, płk. prof. dr hab. n. med. Stanisława Pokrzywnickiego. Gości powitał prof. dr hab. n. med. Zbigniew Rybicki, a otwarcia konferencji dokonał gen. bryg. prof. dr hab. n. med. Marek Maruszyński. Wygłoszono siedem referatów, w tym cztery dotyczyły działalności prof. Stanisława Pokrzywnickiego.

1. *Wspomnienie o mistrzu* – Maria Szymańska-Kowalska (Warszawa);
2. *Zasługi w tworzeniu anestezjologii w Polsce* – Witold Jurczyk (Poznań);
3. *Moja współpraca z prof. Pokrzywnickim w ramach działalności wydawniczej „Anestezjologia Intensywna Terapia”* – Zdzisław Rondio (Warszawa);
4. *Prof. Pokrzywnicki: dokonania anestezjologii wojskowej* – Wojciech Gaszyński (Łódź).

Kolejna konferencja pt. „30 lat akademickiej anestezjologii i intensywnej terapii na Górnym Śląsku” odbyła się **27 marca 2004 roku** w Katowicach. Była to konferencja jubileuszowa pod honorowym patronatem Jego Magnificencji Śląskiej

**WOJSKOWY INSTYTUT MEDYCZNY
KLINIKA ANESTEZJOLOGII I INTENSYWNEJ TERAPII
SESJA HISTORYCZNO-NAUKOWA**

"Cyrat" pr. Rybicki
**"Nie zapomnij o przeszłości
patrząc w przyszłość"**

ZAPROSZENIE

Warszawa 24 listopada 2003r.

Ryc. 8. Zaproszenie na konferencję pt. „Nie zapomnij o przeszłości, patrząc w przyszłość”, która odbyła się 24 listopada 2003 roku w Warszawie – strona tytułowa

Ryc. 9. Zaproszenie na konferencję jubileuszową pt. „30 lat akademickiej anestezjologii i intensywnej terapii na Górnym Śląsku”, która odbyła się 27 marca 2004 roku w Katowicach – strona tytułowa

Akademii Medycznej, prof. dr. hab. dr. h.c. multi Tadeusza Wilczoka i została dedykowana prof. Annie Dyaczyńskiej-Herman. W organizacji konferencji udział wzięły Katedry Anestezjologii i Intensywnej Terapii i Medycyny Ratunkowej Wydziału Lekarskiego w Katowicach i Zabrze oraz Oddział Śląski PTAiIT.

Po oficjalnym otwarciu konferencji i wystąpieniu Jego Magnificencji prof. dr hab. n. med. Andrzej Kübler przedstawił wykład pt. *Anestezjologia i intensywna terapia wczoraj i dziś*.

Poniżej podano tytuły wygłoszonych referatów o tematyce historycznej:

1. *Wkład profesor A. Dyaczyńskiej-Herman w regionie działania Śląskiej Akademii Medycznej* – Witold Jurczyk (Poznań);
2. *Wkład anestezjologów śląskich w działalność nadzoru specjalistycznego w reprezentowanej dyscyplinie lekarskiej* – Ewa Mayzner-Zawadzka (Warszawa);
3. *Wkład anestezjologów śląskich w działalność Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii* – Andrzej Nestorowicz (Lublin);
4. *Zamierzenia na przyszłość* – referat ten przedstawili współpracownicy prof. Anny Dyaczyńskiej-Herman: prof. dr hab. n. med. Przemysław Jałowiecki, dr hab. n. med. Ewa Karpel, prof. dr hab. n. med. Piotr Knapik, dr hab. n. med. Lech Krawczyk, prof. dr hab. n. med. Ewa Kucewicz-Czech, dr hab. n. med. Ewa Podwińska, dr hab. n. med. Dariusz Szurlej.

Po konferencji prof. Anna Dyaczyńska-Herman zaprosiła Zarząd Główny PTAiIT, władze Akademii Medycznej i grono przyjaciół na uroczysty obiad.

Należy wspomnieć, że we wszystkich uroczystościach wziął także udział zespół zaproszonych uczestników z Krakowa (prof. dr hab. n. med. Janusz Andres, prof. dr hab. n. med. Jan Dobrogowski, prof. dr hab. n. med. Krzysztof Duda, dr Alicja Macheta, prof. dr hab. n. med. Jerzy Wordliczek).

Niedługo po konferencji prof. Anna Dyaczyńska-Herman przesłała dr Alicji Machecie list z podziękowaniem i pamiątkowymi fotografiami zamieszczonymi w tekście.

Cztery kolejne konferencje były organizowane wyłącznie przez Sekcję Historyczną PTAiIT. Każda z tych konferencji trwała dwa dni i składała się z czterech lub pięciu sesji. Nie wszystkie omawiane tematy były jednak związane z historią – dotyczyły także rozwoju anestezjologii i intensywnej terapii, można nawet powiedzieć, że niektóre dopiero teraz należą do historii. Programy tych konferencji znajdują się w corocznych sprawozdaniach z działalności SH do Zarządu Głównego PTAiIT. Poniżej natomiast podane są tematy wygłoszonych referatów ściśle związanych z historią anestezjologii i intensywnej terapii.

Pierwsza konferencja (spotkanie naukowe) odbyła się w dniach **21-22 lutego 2014 roku** w Czorsztynie. Zatytułowana była „Od nowoczesnego uśpienia do rozwoju nowych technik anestezjologicznych”.

Tytuły wygłoszonych referatów dotyczących historii:

1. *Terapia ukierunkowana na cel: historia a dzień dzisiejszy* – Rafał Drwiła (Kraków);
2. *Ludwik Bierkowski – pionier anestezjologii polskiej* – Maria D. Schmidt-Pospuła (Kraków);
3. *Od kurary do sugammadeksu* – Joanna Jakowicka-Wordliczek (Kraków);
4. *Leczenie krwii – historia i czasy współczesne* – Ewa Mayzner-Zawadzka (Warszawa);
5. *Anestezjologia wojskowa – wczoraj i dziś ze szczególnym uwzględnieniem korekcji wstrząsu hipowolemicznego* – Waldemar Machała (Łódź);
6. *Od albuminy do żywienia pozajelitowego* – Mirosław Czuczwar (Lublin);
7. *Od turlania na beczce do TrueCPR – jak osiągnąć wysoką jakość resuscytacji* – Wojciech Rychlik (Katowice).

Druga konferencja pod tym samym tytułem miała miejsce w Krakowie w dniach **27–28 lutego 2015 roku**.

Tematy wygłoszonych referatów dotyczących historii:

1. *Prof. dr hab. med. Anna Dyaczyńska-Herman – wspomnienia* – Hanna Misiołek (Zabrze);
2. *Pierwsze znieczulenie miejscowe – kokaina* – Maria D. Schmidt-Pospuła (Kraków);
3. *Historia i postęp w znieczuleniu bliźniąt syjamskich (zrosłaków)* – Krzysztof Kobylarz (Kraków).

Konferencja trzecia, organizowana w Krakowie w dniach **12-13 lutego 2016 roku**, była jubileuszową – zorganizowana została w **trzydziestą rocznicę powstania Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii**.

Dzień Dobry,
Na Pani ręce składam serdeczne podziękowania za zaproszenie na Spotkanie Sekcji Historycznej PTAiT.
Czuję się wyróżniona poprzez znalezienie się w gronie wykładowców tego spotkania.
Gratuluje Pani doktor Alicji Machecie organizacji oraz przygotowania programu pod względem merytorycznym. Udało się Państwu dotknąć wielu bardzo ważnych, nierozwiązanych problemów nurtujących nasze środowisko.
Z przyjemnością stałam się członkiem elitarnego gremium jakim jest Sekcja Historyczna.
Pozostaję pod wrażeniem
Ewa Kucewicz-Czech

Ryc. 10. List od prof. dr hab. n. med. Ewy Kucewicz-Czech do Zarządu Głównego Sekcji Historycznej, Katowice, 2015

Tytuły wygłoszonych referatów dotyczących historii:

1. *Wśród pionierów leczenia żywieniowego. Marek Pertkiewicz – wspomnienia* – Teresa Korta (Warszawa);
2. *Rozwój leczenia żywieniowego* – Teresa Korta (Warszawa);
3. *Rozwój technik nerkozastępczych* – Miłosz Jankowski (Kraków);
4. *Odkrycie penicyliny* – Maria D. Schmidt-Pospuła (Kraków);
5. *Historia anestezjologii łódzkiej* – Janusz Wara-Wąsowski: *wspomnienia* – Wojciech Gaszyński (Łódź);
6. *Boston – 16 października 1846* – Ewa Podwińska (Bytom);
7. *Od turlania na becze do wytycznych 2015* – Wojciech Rychlik (Katowice);
8. *Wkład docenta Karola Oppeln-Bronikowskiego – specjalisty anestezjologa w rozwoju kardiochirurgii gdańskiej* – Anna Paprocka-Lipińska (Gdańsk);
9. *XX wiek – zastosowanie znieczulenia zewnątrzoponowego do porodu* – Tomasz Langie (Kraków).

Konferencja czwarta zorganizowana została w Krynicy Zdroju w dniach **11-12 maja 2018 roku**. Tytuł konferencji to „Wybrane problemy anestezjologii i intensywnej terapii na przełomie XX-XXI wieku – ocena postępowania leczniczego”.

Tytuły wygłoszonych referatów dotyczących historii:

1. *Jak przewidzieć reakcje na płynoterapię. Próba biernego podnoszenia kończyn dolnych (passive leg raising, PLR) – renesans historycznej metody – nowe techniki interpretacji – metody leczniczego podniesienia kończyn* – Miłosz Jankowski (Kraków);
2. *Wprowadzenie i krótki rys historii regionalnej* – Ewa Mayzner-Zawadzka (Olsztyn);
3. *Korzenie polskiej medycyny ratunkowej* – Andrzej Zawadzki (Olsztyn);
4. *Profesor Wojciech Rowiński: współtwórca polskiej transplantologii. Postać niezwykła, kontynuator najlepszych relacji chirurgiczno-anestezjologicznych w Polsce* – Janusz Trzebicki (Warszawa);
5. *Historia najmłodszego ośrodka transplantologii nerek w Polsce* – Lidia Glinka (Olsztyn);
6. *Historia domowej wentylacji płuc u dzieci w województwie świętokrzyskim* – Jacek Janowski, Małgorzata Szerla, Michał Domagała (Kielce).

**Sesje (wykłady) plenarne, naukowe,
satelitarne i plakatowe**
(organizowane podczas zjazdów kongresów
Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Polskiej
Rady Resuscytacji i Polskiego Towarzystwa Badania Bólu)

15-18 września 1999 roku, Łódź – XIII Międzynarodowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

Przewodniczącym Komitetów Naukowego i Honorowego był prof. dr hab. n. med. Wojciech Gaszyński. Podczas zjazdu przeprowadzono dwie sesje o tematyce historycznej. Pierwsza z nich – sesja historyczna A – odbyła się 17 września. Prowadzili ją prof. Zdzisław Rondio (Warszawa) oraz dr Alicja Macheta (Kraków).

Przedstawiono referaty:

1. *Od resuscytacji do mechanicznej wentylacji* – Zdzisław Rondio (Warszawa);
2. *Od kurary do nowych środków zwiotczających* – Marcin Rawicz (Warszawa).

Kolejnego dnia, 18 września, odbyła się sesja historyczna B, którą poprowadziły prof. Anna Dyaczyńska-Herman (Katowice) oraz dr Alicja Macheta (Kraków).

Przedstawiono referaty:

1. *Historia Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii w Polsce* – Anna Dyaczyńska-Herman (Katowice);
2. *Historia i rozwój Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii w Polsce* – Alicja Macheta (Kraków);
3. *Rozwój anestezjologii pediatricznej w Polsce* – Zdzisław Rondio (Warszawa);
4. *Polscy pionierzy znieczulenia miejscowego* – Jerzy Wordliczek, Joanna Jakowicka-Wordliczek (Kraków);
5. *35 lat rodzimej anestezji – refleksje na podstawie doświadczeń własnych* – Andrzej Kopliński (Katowice);
6. *Przyczynek do rozwoju historii neuroanestezjologii w regionie Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach* – Andrzej Kopliński (Katowice);

7. *Współtwórcy nowoczesnej anestezjologii polskiej we wspomnieniach ówczesnego adepta i późniejszego szeregowego anestezjologa* – Andrzej Kopliński (Katowice).

Materiały obejmujące streszczenia referatów wygłoszonych na zjeździe wymieniono w rozdziale „Piśmiennictwo...” w niniejszej książce.

10-13 maja 2000 roku, Kraków – międzynarodowy kongres pt. „Anestezjologia i intensywna terapia w medycynie okołoperacyjnej”.

Organizatorami tego wydarzenia były Katedra Anestezjologii i Intensywnej Terapii UJ CM, Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Anestezjologii i Intensywnej Terapii im. Ludwika Bierkowskiego oraz Polskie Towarzystwo Anestezjologii i Intensywnej Terapii. Przewodniczącym Komitetów Naukowego i Organizacyjnego został prof. Janusz Andres. Sesja historyczna pt. „Historia medycyny okołoperacyjnej” odbyła się w trzecim dniu kongresu, 12 maja, w Domu Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego, znajdującym się na ul. Radziwiłłowskiej 4. Prowadzili ją prof. Witold Jurczyk (Poznań) oraz prof. Zdzisław Gajda (Kraków).

Poniżej przedstawiono plan sesji:

1. Wprowadzenie – Zdzisław Gajda (Kraków);
2. *Jak doszło do powstania oddziałów okołoperacyjnych* – Witold Jurczyk (Poznań);
3. *Anestezjologia w Wielkopolsce* – Marek Sikorski (Poznań);
4. *Powstanie i kształtowanie się anestezjologii gdańskiej w latach 1945-1970* – Anna Paprocka-Lipińska (Gdańsk);
5. *Rola nadzoru specjalistycznego w rozwoju anestezjologii i intensywnej terapii w Polsce* – Tadeusz Szreter (Warszawa), Witold Jurczyk (Poznań);
6. *Od trzciny bambusowej do maski krtaniowej* – Maria B. Marciniak (Częstochowa);
7. *Historia badań metabolicznych w chirurgii krakowskiej* – Krzysztof Duda, Stanisław Niewiadomski, Jan Ciećkiewicz (Kraków);
8. *Trudności okołoperacyjne w leczeniu chorych z rakiem krtani w XIX wieku* – Jacek Składzień, Marek Modrzejewski, Henryk Podziorny, Tomasz Muszyński, Alicja Macheta, Paweł Stręk (Kraków);
9. *Historyczne aspekty leczenia krwiał chorych operowanych z powodu raka krtani w materiale kliniki otolaryngologicznej UJ CM* – Teresa Brama-Szczepanik (Kraków);
10. Dyskusja;
11. Zwiedzanie Muzeum Historii Medycyny.

Materiały obejmujące streszczenia referatów wygłoszonych na zjeździe wymieniono w rozdziale „Piśmiennictwo...” w niniejszej książce.

Podczas kongresu odbyło się również Nadzwyczajne Walne Zebranie Sekcji Historycznej, na którym wybrano nowy Zarząd SH. Przewodniczącą Sekcji została dr Alicja Macheta (Kraków), wiceprzewodniczącym dr Wojciech Michałowski (Katowice), sekretarzem dr Tomasz Muszyński (Kraków), a skarbnikiem prof. Anna Dyaczyńska-Herman (Katowice).

11-14 września 2002 roku, Lublin – XIV Międzynarodowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

Przewodniczącym Komitetów Naukowego i Organizacyjnego został prof. dr hab. n. med. Andrzej Nestorowicz. 12 września odbyła się sesja dotycząca resuscytacji, którą zorganizowała Polska Rada Resuscytacji. Prowadzili ją prof. dr hab. n. med. Tadeusz Szreter (Warszawa), prof. Janusz Andres (Kraków) i dr Robert Jaskowiak (Lublin).

Podczas sesji odbył się wykład pt.:

The History of Modern CPR – in my time – T.J.F. Baskett (Bristol, Wielka Brytania).

Kolejnego dnia zaplanowano sesję plakatową. Prowadzili ją prof. dr hab. n. med. Maria Szymańska-Kowalska (Warszawa), prof. dr hab. n. med. Roman Szulc (Poznań), prof. Jan Dobrogowski (Kraków) i dr Grzegorz Janowski (Lublin).

Przedstawiono trzy plakaty o tematyce historycznej:

1. *Anestezjologia polska w ostatnim 35-leciu – własne relacje i refleksje* – Andrzej Kopliński (Sosnowiec);
2. *Z historii łódzkiej anestezjologii 1945-2000* – Paweł Kolasiński (Łódź);
3. *Anestezjologia na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie* – Jerzy Węgielnik, Barbara Kwiecińska, Aleksander Stanek, Krystyna Basińska, Paweł Dutka, Piotr Barancewicz, Andrzej Basiński (Gdańsk).

Trzeci plakat autorów z Gdańska otrzymał wyróżnienie.

Ostatniego dnia zjazdu spotkanie dotyczyło historii anestezjologii. Sesję prowadzili dr Alicja Macheta (Kraków), prof. Anna Dyaczyńska-Herman (Katowice) i dr Sławomir Sawulski (Lublin).

Odbyły się wówczas wykłady:

1. *Historia resuscytacji* – Zdzisław Rondio (Warszawa);
2. *Historia Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii* – Teresa Czop, Anna Dyaczyńska-Herman (Katowice);
3. *Rozwój Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii* – Alicja Macheta, Katarzyna Przepolska (Kraków);
4. *Rozwój leczenia bólu w przekroju historycznym* – Maria B. Marciniak (Częstochowa).

Podczas trwania zjazdu czynna była **wystawa historii anestezjologii polskiej** (ekspozycja sprzętu medycznego, eksponaty o wartości historycznej dokumentujące rozwój anestezjologii w Polsce).

22-25 maja 2003 roku, Kraków – I Międzynarodowy Kongres Polskiej Rady Resuscytacji.

Przewodniczącym Komitetów Naukowego i Organizacyjnego został prof. Janusz Andres (prezes Polskiej Rady Resuscytacji). Sesję historyczną prowadzili prof. Witold Jurczyk (Poznań), prof. Anna Dyaczyńska-Herman (Katowice) oraz prof. dr hab. n. med. Janusz Skalski (Kraków).

Wygłoszono referaty:

1. *Nauczanie pierwszej pomocy w XVIII wieku* – Witold Jurczyk (Poznań);
2. *Dzieje reanimacji i resuscytacji* – Janusz Skalski (Kraków);
3. *Resuscytacja wśród kamieni milowych postępu medycyny XX wieku* – Zdzisław Rondio (Warszawa).

15-18 września 2004 roku, Wrocław – V Zjazd Polskiego Towarzystwa Badania Bólu.

Przewodniczącym Komitetów Naukowego i Organizacyjnego został prof. Andrzej Kübler. 16 września przeprowadzono sesję naukową pt. „Historia leczenia bólu w Polsce”. Prowadzili ją dr Alicja Macheta (Kraków) oraz prof. Witold Jurczyk (Poznań).

Odbyły się wykłady plenarne:

1. *Rozwój leczenia przeciwbólowego w Polsce* – Jerzy Garstka (Poznań);
2. *Historia medycyny paliatywnej w Polsce* – Teresa Weber, Jan Dobrogowski (Kraków);
3. *Rozwój leczenia bólu za pomocą blokad układu nerwowego* – Maria B. Marciniak (Częstochowa);
4. *Historia terapii bólu noworodka* – Marzena Zielińska (Wrocław);
5. Podsumowanie.

14-17 września 2005 roku, Poznań – XV Międzynarodowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

Przewodniczącym Komitetów Naukowego i Organizacyjnego został prof. dr hab. n. med. Leon Drobnik. 16 września odbyła się sesja satelitarna pt. „Historia anestezjologii i intensywnej terapii”. Prowadziły ją prof. Anna Dyaczyńska-Herman (Katowice) oraz dr Alicja Macheta (Kraków).

Oto plan tego wydarzenia:

1. Wprowadzenie – Witold Jurczyk (Poznań), Alicja Macheta (Kraków);
2. *Miejsce anestezjologii w naukach medycznych* – Tadeusz Brzeziński (Szczecin);
3. *Towarzystwo Anestezjologów Polskich – refleksje w roku złotego jubileuszu Światowej Federacji* – Zdzisław Rondio (Warszawa);
4. *Z kroniki anestezjologii polskiej schyłku minionej epoki* – Zdzisław Rondio (Warszawa);

5. *Nadzór Krajowy w Polsce – rozwój historyczny* – Tadeusz Szreter (Warszawa);
6. *Rozwój anestezjologii dziecięcej w Polsce* – Tadeusz Szreter (Warszawa);
7. *Rozwój nauki o bólu w Polsce* – Jerzy Garstka (Poznań).

24-27 września 2008 roku, Kraków – XVI Międzynarodowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

Zjazd ten został zorganizowany przez Katedrę Anestezjologii i Intensywnej Terapii UJ CM oraz Oddział Podkarpacki PTAiIT pod hasłem: „Anestezjologia i intensywna terapia u progu trzeciego tysiąclecia”. Przewodniczącym Komitetów Naukowego i Organizacyjnego zjazdu został prof. Janusz Andres.

Podczas otwarcia zjazdu prof. Janusz Andres wręczył kwiaty nestorowi śląskiej anestezjologii, dr. n. med. Bolesławowi Rutkowskiemu, z podziękowaniem za całokształt pracy w dziedzinie anestezjologii.

Na zjeździe odbyły się trzy sesje Sekcji Historycznej. Pierwsza z nich, zorganizowana 25 września, nosiła tytuł „Historia anestezjologii i intensywnej terapii”. Miejscem obrad był budynek znajdujący się przy ul. św. Anny 12. Sesję prowadzili prof. Anna Dyaczyńska-Herman (Katowice), prof. Witold Jurczyk (Poznań) oraz prof. Zdzisław Rondio (Warszawa).

Wygłoszono niżej wymienione referaty:

1. *Towarzystwo anestezjologów polskich na tle Światowej Federacji* – Zdzisław Rondio (Warszawa);
2. *Znieczulenie eterowe Williama Mortona. Wspomnienie w 130. rocznicę śmierci* – Ewa Podwińska, Katarzyna Adamkiewicz, Sebastian Turek (Bytom);
3. *Historia mechanicznej wentylacji płuc* – Dariusz Maciejewski (Bielsko-Biała), Tomasz Łazowski (Warszawa);
4. *Historia intubacji dotchawiczej* – Alicja Macheta, Wiktor Dardziński (Kraków);
5. *Kamienie milowe i prekursorzy intensywnej terapii noworodka na przestrzeni dziejów* – Ewa Syweñki, Małgorzata Lipińska-Gediga (Wrocław);
6. *Znieczulenie nasiękowe – historia i osobliwości* – Sebastian Turek, Ewa Podwińska, Jakub Mazur (Bytom).

Tego samego dnia odbyła się również sesja, na której zaprezentowano Studenckie Koła Naukowe (sesja posterowa). Prowadzili ją dr n. med. Jarosław Garlicki, mgr Wiesław Pyrczak i dr Wiktor Dardziński (Kraków).

Na tejże sesji wygłoszono referat pt.

Rozwój Studenckiego Koła Naukowego przy Katedrze Anestezjologii i Intensywnej Terapii UJ CM – Rada Iliewa, Lilianna Kołodziej, Maria Olechnowicz, Wiesław Pyrczak, Jarosław Garlicki, Alicja Macheta, Janusz Andres (Kraków).

Następnego dnia odbyła się sesja plakatowa pt. „Tematy różne”. Prowadzili ją dr hab. n. med. Tomasz Łazowski (Warszawa) i dr Maciej Błaszczuk (Poznań).

Zaprezentowano plakaty o tematyce historycznej:

1. *Hanna Chrzanowska – prekursorka opieki paliatywnej w Polsce* – Tatiana Pietrzyńska, Ewa Podwińska (Będzin, Bytom, Katowice);
2. *Opieka paliatywna – dzieje i wyzwania współczesności* – Tatiana Pietrzyńska, Ewa Podwińska (Będzin, Bytom, Katowice);
3. *William Steward Halsted – kulisy sławy* – Ewa Podwińska, Katarzyna Adamkiewicz, Sebastian Turek (Katowice, Bytom);
4. *Siedem lat działalności FEEA w Krakowie* – Jerzy Tyrak, Alicja Macheta, Janusz Andres (Kraków).

25-27 czerwca 2009 roku, Kraków – międzynarodowe sympozjum z okazji pięćdziesięciolecia Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

Przewodniczącym Komitetów Naukowego i Organizacyjnego został prof. Janusz Andres. W pierwszym dniu odbyła się sesja pt. „Refleksje jubileuszowe”. Prowadzili ją dr Alicja Macheta (Kraków) i prof. Andrzej Nestorowicz (Lublin).

Wygłoszono wówczas trzy referaty:

1. *Powstanie Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii* – Zdzisław Rondio, Małgorzata Mikaszewska-Sokolewicz (Warszawa);
2. *Polscy pionierzy anestezjologii i intensywnej terapii* – Zbigniew Rybicki (Warszawa);
3. *„Anestezjologia Intensywna Terapia” – czasopismo jako źródło informacji naukowej i praktycznej* – Andrzej Nestorowicz (Lublin).

Po przerwie odbyło się oficjalne otwarcie oraz inauguracja sympozjum. Wykład pt. *Anestezjologia i intensywna terapia wczoraj i dziś* wygłosił prof. Andrzej Kübler (Wrocław).

Pozostałe tematy referatów o tematyce historycznej w sesjach zjazdu podane są poniżej:

1. *Od kurary do sugammadeksu – wprowadzenie* – Janusz Andres (Kraków);
2. *Wizerunek anestezji regionalnej w nawiązaniu do dokonań przeszłości* – Andrzej Zawadzki (Warszawa);
3. *Rozwój anestezjologii na ziemiach polskich – kalendarium wydarzeń* – Ewa Podwińska (Bytom);
4. *Pielęgniarstwo anestezjologiczne na Górnym Śląsku – trudne początki, chlubne tradycje* – Ewa Podwińska, Katarzyna Adamkiewicz (Bytom);
5. *Wady rozwojowe u dzieci. Historia znieczulenia* – Krzysztof Kobylarz (Kraków);
6. *Zawsze aktualny problem a historycznie zmieniające się spojrzenie w neuroanestezjologii* – Leon Drobnik (Poznań);
7. *Podtlenek azotu wczoraj i dziś* – Piotr Müller (Kraków);
8. *Intubacja dotchawicza – ważne daty w historii* – Alicja Macheta, Wiktor Dardziński (Kraków).

15-18 września 2010 roku, Gdańsk – VII Zjazd Polskiego Towarzystwa Badania Bólu.

Przewodniczącym Komitetów Naukowego i Organizacyjnego został prof. dr hab. n. med. Andrzej Basiński. W trzecim dniu zjazdu odbyła się sesja pt. „Ból i cierpienie z elementami historii”. Prowadziła ją dr Alicja Macheta (Kraków).

Wygłoszono referaty:

1. *Duchacka inspiracja lekarzy* – Alicja Macheta, Maria D. Schmidt-Pospuła (Kraków);
2. *Analiza programu naukowego: „Symposium ból i cierpienie w latach 1994-2010”* – Alicja Macheta, Maria D. Schmidt-Pospuła, Wiktor Dardziński (Kraków);
3. *Emocjonalny komponent bólu u dzieci w ujęciu historycznym* – Małgorzata Szerla (Kielce);
4. *Badanie strategii radzenia sobie z bólem przewlekłym w przeszłości i aktualnie* – Małgorzata Knap (Kielce);
5. *Ból i cierpienie w sztuce* – Dariusz Węgrzyn (Skarżysko-Kamienna).

21-24 września 2011 roku, Gdańsk – XVII Międzynarodowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

Zjazd organizowany był pod przewodnictwem naukowym prof. dr hab. n. med. Marii Wujtewicz. 23 września odbyła się sesja plenarna Sekcji Historycznej PTAiIT pt. „Początki historii anestezjologii w Polsce i na świecie”. Sesję prowadziła dr Alicja Macheta (Kraków).

Wygłoszono referaty:

1. *Wspomnienia o twórcach gdańskiej anestezjologii* – Janina Suchorzewska (Gdańsk);
2. *Mieczysław Justyna* – Andrzej Zawadzki (Warszawa);
3. *Stanisław Pokrzywnicki* – Zbigniew Rybicki (Warszawa);
4. *Polscy pionierzy anestezjologii regionalnej* – Andrzej Zawadzki (Warszawa);
5. *Polscy anestezjodzy za granicą* – Stanisław Necek (Linz, Austria).

10-13 września 2014 roku, Wisła – XVIII Międzynarodowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

Przewodniczącym Komitetów Naukowego i Organizacyjnego został prof. Piotr Knapik. 12 września odbyła się sesja plenarna Sekcji Historycznej PTAiIT. Prowadziły ją dr Alicja Macheta (Kraków) i prof. Ewa Podwińska (Bytom).

Wygłoszono referaty:

1. *Na czym opiera się współczesna anestezjologia – historia o czterech nogach* – Andrzej Kübler (Wrocław);
2. *Korzenie i rozwój polskiej medycyny ratunkowej* – Andrzej Zawadzki (Olsztyn);

Ryc. 11. List od prof. dr. hab. n. med. Andrzeja Basińskiego do dr n. med. Alicji Machety,
Gdańsk, 23 września 2010 roku

3. *Zagraniczne ślady, czyli środowisko międzynarodowe a początki polskiej anestezjologii* – Ewa Podwińska (Bytom), Aleksander Rutkiewicz (Bielsko-Biała);
4. *Prekursorzy anestezjologii ziemi częstochowskiej* – Maria B. Marciniak (Częstochowa).

13-16 września 2017 roku, Bydgoszcz – XIX Międzynarodowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

Przewodniczącym Komitetów Naukowego i Organizacyjnego został prof. dr hab. n. med. Krzysztof Kusza.

15 września odbyła się pierwsza sesja SH PTaiIT. Prowadzili ją prof. dr hab. n. med. Janina Suchorzewska (Gdańsk), dr hab. n. med. Marcin Rawicz (Warszawa) i prof. Maria Wujtewicz (Gdańsk).

Wygłoszono referaty:

1. *Powstanie i działalność Sekcji Historycznej PTaiIT* – Alicja Macheta (Kraków);
2. *Wspomnienia o Witoldzie Jurczyku* – Krzysztof Kusza (Poznań);
3. *Wspomnienia o Zdzisławie Rondio* – Marcin Rawicz (Warszawa).

Kolejnego dnia miała miejsce sesja druga Sekcji Historycznej PTaiIT. Prowadzili ją prof. Andrzej Kübler (Wrocław), prof. dr hab. n. med. Ewa Mayzner-Zawadzka (Warszawa) i dr n. med. Lidia Glinka (Olsztyn).

Wygłoszono referaty:

1. *Znieczulenie ogólne jako element procesu leczniczego – historia procesu* – Krzysztof Kusza (Poznań);
2. *Historia badania i leczenia sepsy* – Andrzej Kübler (Wrocław);
3. *Historia leczenia krwiaków w Polsce* – Ewa Mayzner-Zawadzka (Warszawa);
4. *Początki i stan obecny anestezjologii akademickiej w Olsztynie* – Lidia Glinka (Olsztyn).

15 lutego 2019 roku, Kraków – 43. Konferencja Naukowa „Spotkania kliniczne chirurgów dziecięcych z pediatrami”.

Organizatorem tejże konferencji był Uniwersytecki Szpital Dziecięcy w Krakowie. Po uroczystości odsłonięcia portretu Bogusława Halikowskiego nastąpiło otwarcie konferencji. Uczestników powitał dyrektor Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego w Krakowie, prof. dr hab. n. med. Krzysztof Fyderek, oraz dyrektor Instytutu Pediatrii UJ CM, prof. Janusz Skalski.

Poniżej podano fragment powitania:

Tym razem oddajemy pokazną część obrad „Spotkań klinicznych” naszym Koleżankom i Kolegom zajmującym się anestezjologią i intensywną terapią. Ten niezwykle ważny dział zasługuje na retrospektywne omówienie z perspektywy półwiecza działalności naszego szpitala, dawniej znanego jako Polsko-Amerykański Instytut Pediatrii. W początkach pracy naszej instytucji, podobnie zresztą jak w innych ośrodkach leczenia zamkniętego, anestezjododzy stanowili grupę pasjonatów, wspierających swoją

odpowiedzialną pracą i mądrą radą nie tylko zespoły chirurgów, ale też wszystkich pediatrów. Obecnie nikt z nas nie wyobraża sobie funkcjonowania nowoczesnego szpitala bez udziału Koleżanek i Kolegów z tej ważnej specjalności.

Całość przemówienia znajduje się na stronie internetowej tejże konferencji. Adres strony internetowej konferencji podany został w rozdziale „Piśmiennictwo...” zamieszczonym na końcu książki.

Po powitaniu uczestników prof. Janusz Skalski wygłosił wykład inauguracyjny pt. *Profesor Bogusław Halikowski – wielki pediatra*.

Sesję pierwszą pt. „Anestezjologia i intensywna terapia”, część dotyczącą wspomnień, prowadzili prof. Krzysztof Fyderek i dr n. med. Maciej Kowalczyk.

Wygłoszono wykłady:

1. *Najdawniejsze dzieje resuscytacji na ziemiach Polski* – Janusz Skalski (Kraków);
2. *Historia rozwoju anestezjologii i intensywnej terapii dziecięcej w Polsce oraz Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii w Uniwersyteckim Szpitalu Dziecięcym w Krakowie* – Krzysztof Kobylarz (Kraków).

28-30 listopada 2019 roku, Warszawa – IV Międzynarodowa, Międzyzjazdowa Konferencja Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii pt. „Pułapki w anestezjologii i intensywnej terapii. 60-lecie Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii”.

Przewodniczącym Komitetów Naukowego i Organizacyjnego został prof. Krzysztof Kusza, wiceprzewodniczącym zaś dr hab. n. med. Mariusz Piechota. Patronat honorowy sprawowały Polskie Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii. Partnerstwo merytoryczne i nadzór naukowy zapewniły Katedra i Klinika Anestezjologii i Intensywnej Terapii Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu.

Podczas sesji inauguracyjnej (w części pierwszej) referat pt. *Intensywna terapia na przełomie wieków* wygłosił prof. Andrzej Kübler. W części drugiej tej sesji referat pt. *60. rocznica Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii* przedstawił z kolei prof. Krzysztof Kusza.

Po referatach nastąpiło wręczenie medali dla zasłużonych członków Towarzystwa. Otrzymali je m.in. wszyscy członkowie honorowi PTaiIT, którzy należą do Sekcji Historycznej.

Pełny program konferencji jest dostępny na stronie internetowej IV Międzynarodowej, Międzyzjazdowej Konferencji Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii (zob. rozdział „Piśmiennictwo...” zamieszczony w niniejszej książce).

Ryc. 12. Program IV Międzynarodowej, Międzyzjazdowej Konferencji PTAiIT pt. „Pułapki w anestezjologii i intensywnej terapii”, która odbyła się 28-30 listopada 2019 roku w Warszawie – strona tytułowa

2-5 września 2020 roku miał odbyć się w Krakowie XX Międzynarodowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii pt. „Anestezjologia i intensywna terapia w medycynie interdyscyplinarnej – nowe możliwości i wyzwania naszej specjalności”.

Przewodniczącym Komitetów Naukowego i Organizacyjnego miał zostać prof. Janusz Andres. W 2019 roku Sekcja Historyczna rozpoczęła przygotowania do tego zjazdu. W grudniu tegoż roku ukazał się newsletter nr 4 XX Międzynarodowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii (zob. „Piśmiennictwo...”), w którym przewodnicząca Sekcji Historycznej podała krótką notatkę o powstaniu i rozwoju SH w Polsce oraz planowanej na zjazd sesji naukowej.

W sesji tej miano wygłosić referaty:

1. *Powstanie i rozwój intensywnej terapii* – Andrzej Kübler (Wrocław);
2. *Korzenie polskiej medycyny ratunkowej na tle europejskiej* – Andrzej Zawadzki (Olsztyn);
3. *Historia i rozwój anestezjologii i intensywnej terapii dziecięcej* – Tadeusz Szreter (Warszawa);
4. *Rola anestezjologii w powstaniu leczenia bólu przewlekłego* – Anna Paprocka-Lipińska (Gdańsk).

W związku z pandemią Covid-19 XX Międzynarodowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii pod zmienionym hasłem „Anestezjologia i intensywna terapia 2020-2021 – nowe możliwości i wyzwania naszej specjalności w erze koronawirusa” odbędzie się w nowym terminie, w dniach od 29 sierpnia do 1 września 2021 roku w Krakowie zgodnie z podaną informacją na stronie Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

Zarząd Sekcji Historycznej ma nadzieję, że mimo panującej sytuacji zaplanowane wykłady SH zostaną wygłoszone w nowym terminie. Tematy są już włączone w przygotowywaną publikację.

Spotkania inne – referaty, wykłady okolicznościowe

Poniżej zebrano i pokrótce opisano naukowe spotkania międzynarodowe, w których uczestniczyli polscy anestezjolodzy. Przedstawiono również tytuły referatów oraz wykładów okolicznościowych o tematyce historycznej wygłaszanych przez anestezjologów podczas różnych spotkań naukowych w Polsce.

20-23 lipca 1987 roku, Londyn – II Międzynarodowe Sympozjum Historii Anestezjologii.

W sympozjum wzięli udział anestezjolodzy z Polski, mianowicie prof. Zdzisław Rondio (Warszawa), prof. Stanisław Pokrzywnicki (Łódź), prof. Witold Jurczyk (Poznań), prof. Marek Sych i prof. Marian Kuś (Kraków). W czasie trwania sympozjum członkowie delegacji z Polski wygłosili dwa referaty:

1. *The development of anaesthesia and intensive therapy in Poland* – Marian Kuś, Marek Sych, Witold Jurczyk, Zdzisław Rondio;
2. *Chloroform for children and the development of paediatric anaesthesia in Poland* – Zdzisław Rondio.

Teksty obydwu referatów zostały wydrukowane w monografii pt. *The History of Anaesthesia*.

Maj 1988 roku, Waszyngton – IX Światowy Kongres Anestezjologów.

Podczas sesji poświęconej historii prof. Marian Kuś wygłosił referat pt. *Stanisław Klikowicz and his contribution to obstetric analgesia*.

22 czerwca 1990 roku, Sosnowiec – Szpital Górniczy, Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

W Sosnowcu odbyło się wówczas zebranie sprawozdawczo-wyborcze Sekcji Historycznej PTAiIT, podczas którego referat pt. *EKG a anestezja i resuscytacja – nieznane osiągnięcia polskich badaczy* wygłosił prof. Marian Kuś (zob. rozdział „Piśmiennictwo...” w niniejszej książce), gdzie załączony został tytuł historycznej pracy prof. Mariana Kusia związanej z tym tematem.

Maj 1991 roku, Rotterdam.

Rok później prof. Marian Kuś brał udział w zebraniu pt. „History of Anaesthesiology Society”, na którym przedstawił doniesienie pt. *O zasługach Jana Prusa w rozwoju badań nad resuscytacją krążenia*.

10-11 grudnia 1993 roku, Kiekrz/Poznań – konferencja pt. „Znieczulenie w stomatologii”.

Podczas tej konferencji mówiono m.in. o roli Stanisława Przybyszewskiego (literata zafascynowanego znieczuleniem przewodowym).

9 maja 2001 roku, Kraków – posiedzenie poświęcone pamięci prof. Marka Sycha w czwartą rocznicę jego śmierci.

Organizatorami było Towarzystwo Lekarskie Krakowskie wspólnie z Oddziałem Podkarpackim PTAiIT, Katedrą Anestezjologii i Intensywnej Terapii UJ CM oraz Komisją Nauk Medycznych Oddział PAN.

Referat pt. *Rola prof. Marka Sycha w rozwoju Sekcji Historycznej PTAiIT* wygłosiła dr Alicja Macheta.

22-23 czerwca 2001, Ameliówka koło Kielc – sympozjum naukowe pt. „Problemy intensywnej terapii chorych z niewydolnością oddechową”.

Organizatorami tego sympozjum były Oddział Świętokrzyski i Oddział Podkarpacki PTAiIT, Katedra Anestezjologii i Intensywnej Terapii UJ CM oraz Związek Zawodowy Anestezjologii (region świętokrzyski).

Referat pt. *Historia mechanicznej wentylacji płuc* wygłosiła dr Alicja Macheta.

6 marca 2004 roku, Kraków – kurs pt. „Metody postępowania w trudnej intubacji dotchawiczej i utrzymaniu drożności dróg oddechowych”.

Kurs zorganizowany został przez prof. Janusza Andresa, kierownika Katedry Anestezjologii i Intensywnej Terapii UJ CM, prezesa Stowarzyszenia na rzecz Rozwoju Anestezjologii i Intensywnej Terapii im. Ludwika Bierkowskiego. Wykład pt. *Historia intubacji dotchawiczej* przedstawiła dr Alicja Macheta.

7 maja 2004 roku, Kielce, hotel Leśny Dwór – II Sympozjum Naukowe.

Organizatorami tego sympozjum były Oddział Świętokrzyski i Oddział Podkarpacki PTAiIT, Katedra Anestezjologii i Intensywnej Terapii UJ CM oraz Wojewódzki Szpital Dzieciątęcy w Kielcach.

Referat pt. *Historia bólu* wygłosiła dr Maria B. Marciniak (Częstochowa).

21-23 września 2006 roku, Kraków – XIV Sympozjum Sekcji Pediatrycznej PTAiIT.

W pierwszym dniu sympozjum ks. dr Lucjan Szczepaniak z Krakowa wygłosił wykład inauguracyjny pt. *Hipokratesowy etos lekarza wobec współczesnych wyzwań*. Następnego dnia, 22 września, sesję pierwszą prowadzili dr Alicja Macheta (Kraków) oraz prof. Tadeusz Szreter (Warszawa). Referat pt. *Rozwój anestezjologii pediatrycznej* przedstawił prof. Zdzisław Rondio (Warszawa).

8 czerwca 2010 rok, Kraków – konferencja pt. „Nowości w systemie do infuzjoterapii Space”.

Na konferencji, która odbyła się pod patronatem prof. Janusza Andresa i Oddziału Podkarpackiego PTAiIT, przewodnicząca oddziału, dr Alicja Macheta, wygłosiła referat pt. *Historia pomp infuzyjnych*.

15-16 kwietnia 2011 roku, Kielce – ogólnopolska konferencja pt. „Ból – cierpienie – nadzieja”.

Organizatorami tego wydarzenia były Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Oddział Świętokrzyski PTAiIT oraz Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy w Kielcach (Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii).

Pracę pt. *Z historii krakowskich sympozjów* (która następnie została opublikowana) przedstawiła dr Alicja Macheta (Kraków).

16-17 czerwca 2011 roku, Morsko koło Zawiercia – warsztaty naukowo-szkoleniowe pt. „Bezpieczna terapia”.

Wydarzenie to odbyło się pod patronatem Oddziału Podkarpackiego PTAiIT. Referat pt. *Z historii dostępu donaczyniowego* wygłosiła dr Alicja Macheta (Kraków).

14-15 grudnia 2012 roku, Kraków – XXV Jubileuszowa Konferencja Oddziału Podkarpackiego PTAiIT pt. „Bezpieczeństwo znieczulenia i intensywnej terapii”.

Podczas otwarcia konferencji referat pt. *Jak to się zaczęło?* (wspomnienia z poprzednich tzw. spotkań krynickich organizowanych od 1987 do 2020 roku) przedstawiła dr Alicja Macheta (Kraków).

15 marca 2013 roku, Warszawa – II Konferencja dla Lekarzy pt. „Ból i cierpienie – ognisko światła i ciemności”.

Organizatorem konferencji była Okręgowa Izba Lekarska (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). Referat pt. *Odkrycie znieczulenia – uwolnienie od bólu i cierpienia w chirurgii* wygłosiła dr Alicja Macheta (Kraków).

12-13 kwietnia 2013 roku, Kielce – ogólnopolska konferencja pt. „Ból – cierpienie – nadzieja”.

Konferencję zorganizował Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach wraz z Oddziałem Świętokrzyskim PTAiIT oraz Wojewódzkim Szpitalem Dziecięcym w Kielcach (Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii). Aleksander Rutkiewicz (Studenckie Koło Naukowe, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach) przedstawił referat pt. *Bolesław Rutkowski. Testament czy tylko wspomnienia?* W trakcie konferencji uczestnicy otrzymali od wykładowcy książki jego autorstwa o dr. Bolesławie Rutkowskim.

18-19 stycznia 2014 roku, Kraków – symposium pt. „Ból i cierpienie”.

Organizatorami były Katedra Historii Medycyny UJ CM, Sekcja Historyczna PTaIT, Katedra Anestezjologii i Intensywnej Terapii UJ CM, Towarzystwo Lekarskie Krakowskie, Polskie Towarzystwo Badania Bólu, Stowarzyszenie Absolwentów Wydziałów Medycznych UJ oraz Krakowskie Towarzystwo Miłośników Historii Medycyny.

Dr Ewa Podwińska (Bytom) przedstawiła referat pt. *Boston – 16 października 1846 roku* i otrzymała medal pamiątkowy oraz dyplom.

29 marca 2014 roku, Warszawa – III Konferencja dla Lekarzy pt. „Ból i cierpienie – ognisko światła i ciemności”.

Organizatorami były Okręgowa Izba Lekarska i Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Referat pt. *Ludwik Bierkowski – pierwszy „narkotyzjer” polski* wygłosiła dr Maria D. Schmidt-Pospuła (Kraków).

30-31 maja 2014 roku, Kielce – V Ogólnopolska Konferencja pt. „Ból – cierpienie – nadzieja”.

Konferencję zorganizował Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach wraz z Oddziałem Świętokrzyskim PTaIT oraz Wojewódzkim Szpitalem Dziecięcym w Kielcach (Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii).

Referat pt. *Ludwik Bierkowski – ojciec anestezjologii polskiej* przedstawiła dr Maria D. Schmidt-Pospuła (Kraków).

11 kwietnia 2015 roku, Warszawa – IV Konferencja dla Służby Zdrowia pt. „Ból i cierpienie – ognisko światła i ciemności. Medycyna – filozofia – teologia”.

Organizatorami były Okręgowa Izba Lekarska i Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Referat pt. *Historia kokainy – pierwsze próby walki z bólem miejscowym* przedstawiła dr Maria D. Schmidt-Pospuła (Kraków).

15-16 listopada 2019 roku, Ożarów Mazowiecki koło Warszawy – konferencja Oddziału Mazowieckiego Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

Konferencja zorganizowana została przez Oddział Mazowiecki PTaIT, którego przewodniczącym jest dr hab. n. med. Janusz Trzebiecki. Podczas powitania gości i otwarcia spotkania został wygłoszony referat pt. *Dr hab. n. med. Mieczysław Justyna – 110. rocznica urodzin pioniera anestezjologii* dr Pauliny Topki-Cyganeckiej, dr. Janusza Trzebieckiego oraz prof. dr. hab. n. med. Andrzeja Zawadzkiego (Warszawa).

18-19 stycznia 2020 roku, Kraków – symposium pt. „Ból i cierpienie”.

Organizatorami tego wydarzenia były Katedra Historii Medycyny UJ CM, Sekcja Historyczna PTAiIT, Katedra Anestezjologii i Intensywnej Terapii UJ CM, Towarzystwo Lekarskie Krakowskie, Polskie Towarzystwo Badania Bólu, Stowarzyszenie Absolwentów Wydziałów Medycznych UJ oraz Krakowskie Towarzystwo Miłośników Historii Medycyny.

Referat pt. *Rozwój nowoczesnego znieczulenia – początki walki z bólem u dzieci operowanych w regionie świętokrzyskim* wygłosili dr n. med. Małgorzata Szerła i dr Jacek Janowski (Kielce).

Podsumowanie działalności naukowo-dydaktycznej Sekcji Historycznej

Działalność naukowo-dydaktyczna Sekcji Historycznej została przedstawiona nie w porządku chronologicznym, ale według tzw. rodzaju spotkania: symposium, konferencji, sesji (wykładu) plenarnej, naukowej, satelitarnej i plakatowej. W wykazie zamieszczono także spotkania inne, na których były przedstawiane tzw. referaty okolicznościowe.

Okres pierwszy 1986-1998

Nazwa spotkania	Liczba spotkań	Liczba referatów
Sympozja	5	73
Konferencje	1	6
Inne – referaty, wykłady okolicznościowe	5	6

Okres drugi 1999-2020

Nazwa spotkania	Liczba spotkań	Liczba referatów
Sympozja	1	12
Konferencje	6	37
Sesje (wykłady) plenarne, satelitarne, plakatowe	15	93
Inne – referaty, wykłady okolicznościowe	17	18

W podsumowaniu dodatkowo postanowiono przedstawić działalność naukową SH w latach 1986-2020 w dwóch osobnych podokresach: pierwszym, trwającym od 1986 do 1998 roku, i drugim, obejmującym lata 1999-2020.

Po analizie okresu pierwszego (1986-1998) można zauważyć, że najwięcej referatów przedstawiono podczas organizowanych sympozjów monotematycznych. Za niezwykle cenne dla historii anestezjologii polskiej należy uznać wydanie w tym czasie dwóch książek. Pierwszą z nich jest publikacja pt. *Materiały naukowe symposium „Historia anestezjologii w Polsce”* z 1986 roku. Książka zawiera teksty dwudziestu ośmiu referatów autorów polskich, które przedstawione zostały podczas pierwszego symposium odbywającego się 21 lutego 1986 roku w Krakowie. Dotyczą one rozwoju anestezjologii polskiej i są drukowane w całości. Można śmiało uznać je za pamiątki pionierów polskiej anestezjologii. Drugą książką jest tzw. broszurka, wydana w 1997 roku przez Towarzystwo Lekarskie Krakowskie oraz Sekcję Historyczną Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii z okazji sto pięćdziesięciolecia anestezji w Polsce. Zawiera cenny zestaw informacji o rozwoju ośrodków anestezjologicznych w Polsce w okresie ostatniego pięćdziesięciolecia. Obie pozycje stanowią dokumenty historyczne, które przedstawiają dokładnie działalność pierwszych anestezjologów polskich oraz początki rozwoju anestezjologii w Polsce.

Podsumowując okres pierwszy działalności Sekcji Historycznej, należy również jeszcze raz wspomnieć, że Katedra Historii Medycyny i Farmacji UJ CM wspólnie z Towarzystwem Lekarskim Krakowskim wybiły medal z podobizną Ludwika Bierkowskiego, aby uczcić sto pięćdziesięciolecie jego działalności i wprowadzenie przez niego w 1847 roku eteru do operacji wykonywanych na ziemiach polskich.

W okresie drugim (1999-2020) Sekcja Historyczna zaczęła dodatkowo organizować tzw. sesje (wykłady) plenarne, satelitarne i plakatowe podczas zjazdów organizowanych przez Polskie Towarzystwo Anestezjologii i Intensywnej Terapii, a także Polskie Towarzystwo Badania Bólu i Polską Radę Resuscytacji. Okazało się, że sesje te cieszą się dużym powodzeniem – w ciągu piętnastu spotkań zostały przedstawione (łącznie z plakatami) dziewięćdziesiąt trzy referaty. Należy podkreślić, że sesje te wprowadzono późno, bo dopiero w 1999 roku, a więc w trzynastym roku od powołania SH.

Organizowanie sesji historycznych w czasie trwania dużych zjazdów naukowych skutkowało większym uczestnictwem anestezjologów w tych spotkaniach, a więc większym propagowaniem wiedzy historycznej z zakresu anestezjologii. Jest to dodatkowo korzystne pod względem ekonomicznym, co wcale nie jest bez znaczenia. Warto więc wciąż zachęcać do dalszego organizowania tego rodzaju spotkań w przyszłości.

Należałoby zwrócić uwagę na fakt niewielkiej liczby tzw. referatów okolicznościowych (zwłaszcza w pierwszym okresie). W drugim okresie było ich na pewno więcej, część z nich została ujęta w publikacjach, niestety wiele z nich zniknęło z pamięci.

Na zakończenie podsumowania naukowej działalności SH postanowiono (z ciekawości) sprawdzić, jaka tematyka z historii anestezjologii była dominująca. W związku z tym analizie poddano dziewięćdziesiąt trzy referaty wygłoszone na sesjach plenarnych, satelitarnych, plakatowych. W wyniku analizy stwierdzono, że najwięcej referatów (ponad 25%) dotyczyło historii znieczulenia ogólnego i pionierów anestezjologii w Polsce. Na drugiej pozycji (ponad 22%) znalazły się referaty związane z historią PTAiIT, rolą nadzoru specjalistycznego, a także rozwojem anestezjologii w różnych regionach Polski. Trzecie miejsce (około 19%) zajęły referaty z historii reanimacji i intensywnej terapii. Pozostałe referaty pojedyncze lub po kilka (około 34%) dotyczyły historii leczenia bólu i opieki paliatywnej, anestezjologii pediatricznej, znieczulenia miejscowego i medycyny ratunkowej.

**NIEKTÓRE WAŻNE WYDARZENIA Z UDZIAŁEM
CZŁONKÓW SEKCJI HISTORYCZNEJ POLSKIEGO
TOWARZYSTWA ANESTEZJOLOGII I INTENSYWNEJ
TERAPII**

(w omawianym okresie)

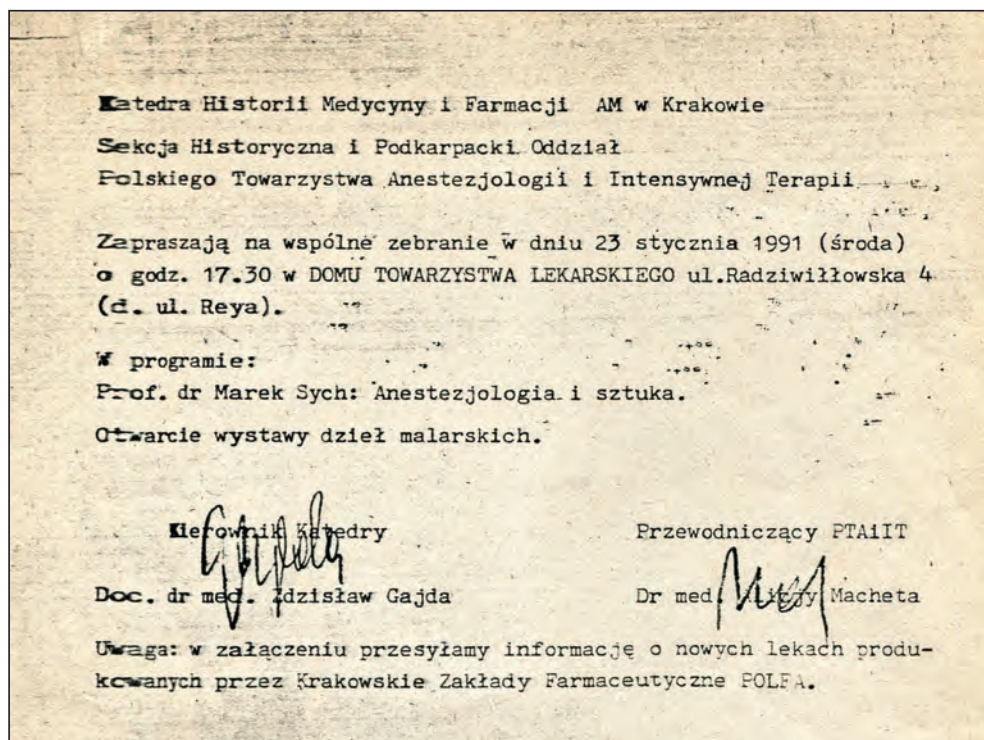
16 lutego 1989 roku w Domu Lekarza w Katowicach odbyła się doniosła uroczystość nadania tytułów *doctor honoris causa* Śląskiej Akademii Medycznej doc. dr. n. med. Mieczysławowi Justynie oraz prof. dr. hab. n. med. Stanisławowi Pokrzywnickiemu. **21 kwietnia 1991 roku** taki sam tytuł otrzymał prof. dr. hab. n. med. Antoni Aroński. We wszystkich uroczystościach udział wzięli członkowie Zarządu Głównego Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii. Dyplomy doktoratów można zobaczyć w książce dr n. med. Kingi Niesiołowskiej-Zagórowskiej pt. *Powstanie i rozwój anestezjologii w regionie Śląskiej Akademii Medycznej*.

23 stycznia 1991 roku w Krakowie w Domu Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego odbyło się zebranie o szczególnym charakterze pt. „Anestezjologia i sztuka”.

Organizatorami zebrania były Katedra Historii Medycyny i Farmacji Akademii Medycznej w Krakowie (kierownik Katedry doc. dr. hab. n. med. Zdzisław Gajda), Sekcja Historyczna (sekretarz – dr n. med. Alicja Macheta) i Podkarpacki Oddział Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii (przewodnicząca dr Alicja Macheta).

Patronat nad tym spotkaniem objął ówczesny prorektor Akademii Medycznej w Krakowie, prof. dr. hab. n. med. Igor Gościński i ówczesny prezes Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego, prof. dr. hab. n. med. Józef Bogusz. Zebranie było poświęcone działalności prof. dr. hab. n. med. Marka Sycha – pierwszego profesora anestezjologii i intensywnej terapii w Krakowie.

Marek Sych po długotrwałych wysiłkach w 1975 roku doprowadził do powstania Samodzielnego Międzyinstytutowego Zakładu Anestezjologii i Reanimacji, który w 1985 roku został przekształcony w Katedrę Anestezjologii i Intensywnej Terapii. Jeszcze w 1979 roku był profesorem nadzwyczajnym. Tytuł profesora zwyczajnego otrzymał w 1992 roku, a wcześniej, bo w 1984 roku, został obdarzony godnością rektora Akademii Medycznej (wówczas) im. Mikołaja Kopernika w Krakowie. Był także prezesem PTaIT oraz prezesem TLK. Pod jego redakcją ukazał się w 1968 roku pierwszy polski podręcznik dotyczący resuscytacji, pt. *Resuscytacja – teoria i praktyka żywienia*. Należy podkreślić, że prof. Marek Sych był obdarzony licznymi talentami pozame-

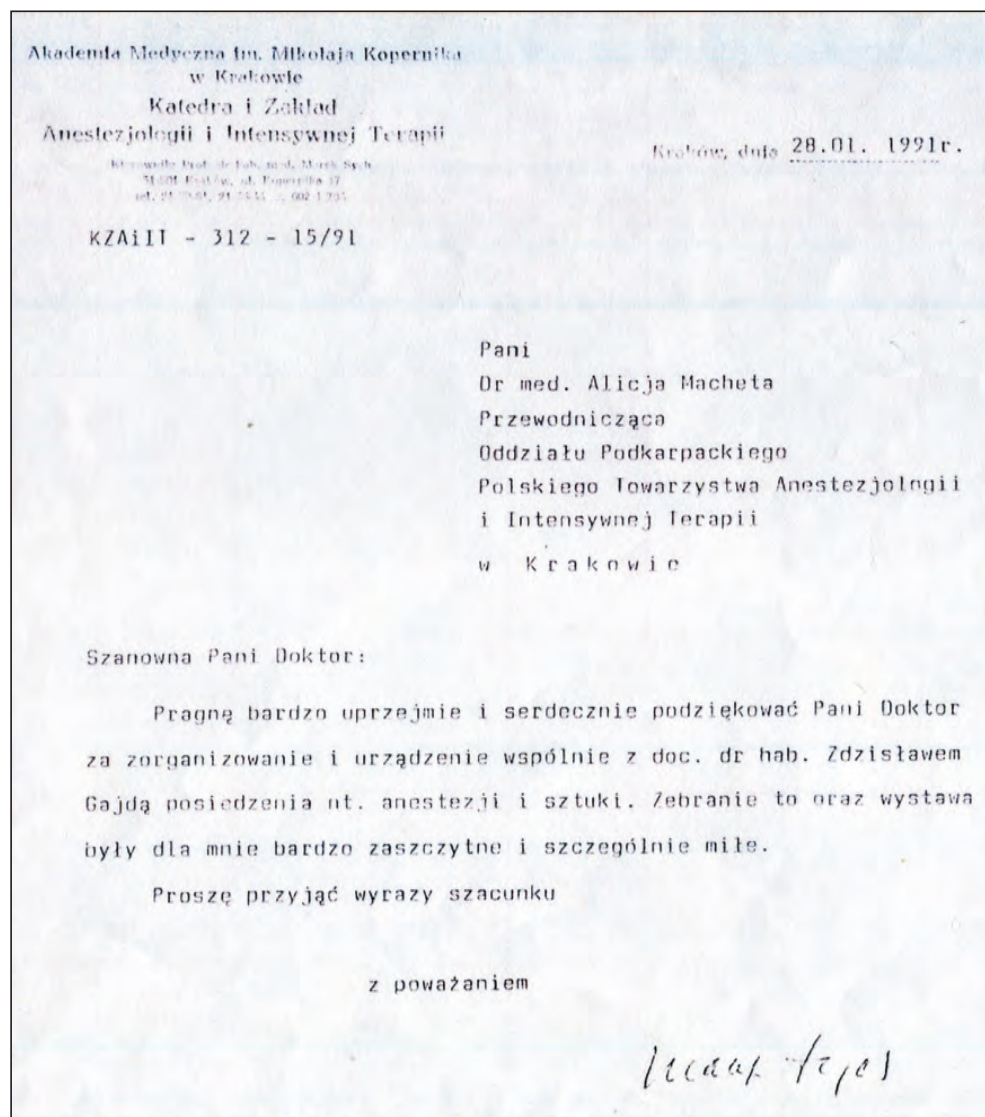
Ryc. 13. Zaproszenie na konferencję pt. „Anestezjologia i sztuka”, która odbyła się 23 stycznia 1991 roku w Krakowie

dycznymi, m.in. malował obrazy i grał na skrzypcach. Uważał też, że medycyna i sztuka zawsze szły w parze. Od dawna łączył te dziedziny czynnie i biernie, będąc twórcą i odbiorcą. Stąd pomysł organizatorów konferencji „Anestezjologia i sztuka”, aby zorganizować zebranie, podczas którego będzie można połączyć dwa elementy: dyskusję merytoryczną oraz wystawę malarską. Oto dwa punkty programu zebrania:

1. Prof. dr hab. Marek Sych: anestezjologia i sztuka;
2. Otwarcie wystawy dzieł malarskich.

Wśród zaproszonych sześćdziesięciu pięciu gości, poza przedstawicielami anestezjologii: prof. dr hab. n. med. Anną Dyaczyńską-Herman (z Katowic), prof. dr. hab. n. med. Zdzisławem Rondio (z Warszawy), prof. dr. hab. n. med. Andrzejem Küblerem (z Wrocławia), ówczesnym prezesem PTaiIT, pojawiło się dużo anestezjologów z Krakowa, jak i innych miast w Polsce. Na konferencji byli obecni także przedstawiciele krakowskiego środowiska artystycznego (w tym prof. Włodzimierz Kunz).

Po przedstawieniu przez prof. Marka Sycha referatu pt. *Anestezjologia i sztuka* nastąpiło otwarcie i zwiedzanie wystawy malarstwa rodzajowego Profesora. Na zakończenie Profesor zebrał liczne gratulacje i otrzymał z rąk prof. Zdzisława Gajdy medal, wydany dla uczczenia powstania w Krakowie pierwszej na świecie Katedry Filozofii Medycyny w 1920 roku.

Ryc. 14. List od prof. dr. hab. n. med. Marka Sycha do organizatorów konferencji
pt. „Anestezjologia i sztuka”, 28 stycznia 1991 roku

Prof. Marek Sych pracował (po przejściu na emeryturę w 1994 r.) do końca życia i zmarł po ciężkiej chorobie 1 maja 1997 roku. Jeszcze dwa miesiące przed śmiercią prowadził symposium (o którym była już mowa) pt. „150 lat anestezji w Polsce”. Śmierć przerwała mu pełnienie obowiązków przewodniczącego drugiej kadencji SH PTaiIT, a także wiele innych działań.

Godną polecenia jest broszurka pt. *Prof. dr hab. Marek Sych z serii Ze skarbcza wspomnień* wydana przez Stowarzyszenie Absolwentów Wydziałów Medycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w 2015 roku oraz informacje zawarte o Profesorze na stronie internetowego Polskiego Słownika Biograficznego.

14-16 maja 1998 roku w Krakowie został zorganizowany zjazd pt. „Anestezjologia – etyka – sztuka”.

Przewodniczącym Komitetów Naukowego i Organizacyjnego zjazdu był prof. dr hab. n. med. Janusz Andres, kierownik Katedry Anestezjologii i Intensywnej Terapii UJ CM, prezes Stowarzyszenia na rzecz Rozwoju Anestezjologii i Intensywnej Terapii im. prof. Ludwika Bierkowskiego.

Zjazd zorganizowany był dla uczczenia pamięci zmarłego przed rokiem prof. Marka Sycha. Rozpoczął się o godz. 16.00 odsłonięciem tablicy pamiątkowej prof. Marka Sycha w Katedrze Anestezjologii i Intensywnej Terapii w Krakowie przy ul. Kopernika 17. Fundatorami instytucjonalnymi byli:

1. Śląska Akademia Medyczna. Katedra i Klinika Anestezjologii i Intensywnej Terapii;
2. Szpital Górniczy w Sosnowcu. Kliniczny Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii;
3. Oddział Podkarpacki Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii w Krakowie;
4. Liczni koledzy i przyjaciele Profesora.

Uroczystość ta rozpoczęła zjazd „Anestezjologia – etyka – sztuka”. O godzinie 18.00 w Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha” nastąpiło powitanie uczestników i otwarcie zjazdu przez prof. Janusza Andresa, który następnie poprowadził z prof. dr hab. n. med. Romanem Szulcem (z Poznania) sesję inauguracyjną pt. „Wspomnienia o Profesorze Marku Sychu”, w której wzięli udział jego koledzy: prof. dr hab. n. med. Witold Jurczyk (Poznań), prof. dr hab. n. med. Maria Rybakowa, prof. dr hab. n. med. Tadeusz Cichocki, prof. dr hab. n. med. Zdzisław Ryn (Kraków) oraz prof. dr Dick Thomson (Berno), prof. dr Vladimir Zelman (Los Angeles), prof. dr Peter Lawin (Münster).

Przez cały okres trwania zjazdu można było oglądać wystawę malarstwa rodzajowego prof. Marka Sycha. 16 maja 1998 roku o godz. 7.30 została odprawiona msza św. w katedrze na Wawelu w intencji prof. Marka Sycha.

We **wrześniu 2001 roku** w Warszawie odbył się 60. Światowy Zjazd Chirurgów.

Stowarzyszenie Absolwentów
Wydziałów Medycznych
Uniwersytetu Jagiellońskiego
z cyklu

„Ze skarbca wspomnień” (2)

Prof. dr hab.
Marek Sych

Ryc. 15. Broszurka pt. *Prof. dr hab. Marek Sych* wydana przez Stowarzyszenie Wydziałów Medycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego z cyklu *Ze skarbca wspomnień* – strona tytułowa

Podczas zjazdu były zorganizowane sesje poświęcone historii chirurgii i anestezjologii. 14 września referat pt. *35 lat polskiej anestezjologii – wybrane wspomnienia i refleksje* przedstawił dr Andrzej Kopliński (Katowice), a podczas dyskusji została omówiona przez dr Alicję Machetę rola i rozwój Sekcji Historycznej PTAiIT.

W czasie zjazdu **prof. Anna Dyaczyńska-Herman oraz prof. Witold Jurczyk zostali członkami honorowymi Towarzystwa Chirurgów Polskich.**

1 marca 2002 roku w Warszawie została podjęta uchwała o utworzeniu Muzeum Historii Anestezjologii. Inicjatorem tego przedsięwzięcia był prof. Witold Jurczyk. Siedzibą muzeum miał być budynek Narodowego Funduszu Zdrowia w Ostrowie Wielkopolskim. Miejscowymi organizatorami byli głównie anestezjolodzy z Ostrowa Wielkopolskiego na czele z (nieżyjącym już) dr. n. med. Wojciechem Stadnickim, a także anestezjologami poznańskimi.

Prof. Jurczyk wspomagał instytucję cennym wyposażeniem, a dr Stadnicki z niemalym wysiłkiem ściągał do muzeum wiele cennych eksponatów i starał się na miejscu o dobre dla nich warunki.

4 października 2003 roku w Ostrowie Wielkopolskim dokonano otwarcia muzeum (było to pierwsze muzeum w Polsce, a trzecie w Europie – po Bonn i Liverpoolu). W tym czasie muzeum jednak posiadało charakter przypadkowy – brakowało fachowego pracownika muzeum. Wzrastała liczba eksponatów, liczba kopii doktoratów, habilitacji itp. W **2007 roku** z inicjatywy ówczesnego prezesa PTAiIT, prof. dr. hab. n. med. Leona Drobnika, i prof. Witolda Jurczyka ekspozycję z Ostrowa Wielkopolskiego oddano w depozyt Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu, znajdującego się w budynku Collegium Stomatologicum. Obecnie od **2010 roku** można oglądać wystawę „Anestezjologia, intensywna terapia, resuscytacja”. Ekspozycja jest czasowa, regularnie powtarzana.

Bliższe dane dotyczące wystawianych eksponatów czy pamiątek można uzyskać pod adresem Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu (ul. Bukowska 70), na stronie internetowej Muzeum oraz na Facebooku.

W **2003 roku** w Poznaniu została wydana książka pt. *Samodzielni pracownicy nauki. Członkowie honorowi polskich uczelni medycznych. Członkowie honorowi PTAiIT* pod redakcją prof. Witolda Jurczyka. Książka ta, jak podkreśla redaktor, przedstawia zestawienie życiorysów pracowników nauki w zakresie anestezjologii od roku 1945, którzy przesłali swoje dane do 1 lutego 2003 roku.

To pierwsze wydanie (jak przedstawił redaktor) ma być pomocne dla kierowników regionalnych Ośrodków FEEA (obecnie CEEA) w doborze kadry wykładowców. Kierownictwo FEEA chce tym sposobem także uczcić czterdziestopięciolecie powstania towarzystwa naukowego polskich anestezjologów,

a także trzydziestopięciolecie wydawnictwa towarzystwa. Obie rocznice łączą się z uruchomieniem Muzeum Historii Polskiej Anestezjologii.

27 października 2009 roku odbyło się w Tarnowie uroczyste otwarcie Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii Specjalistycznego Szpitala im. E. Szczeklika, na które była zaproszona i brała w nim udział przewodnicząca Sekcji SH PTAiIT. Przebudowa i modernizacja wraz z wyposażeniem oddziału zostały wykonane w celu poprawy jakości oraz bezpieczeństwa leczenia. W szpitalu wymieniono wyposażenie oddziału, a przede wszystkim stanowiska reanimacyjne (m.in. respiratory, system sanitarny, aparat do hemoperfuzji, bronchofiberoskop itp.).

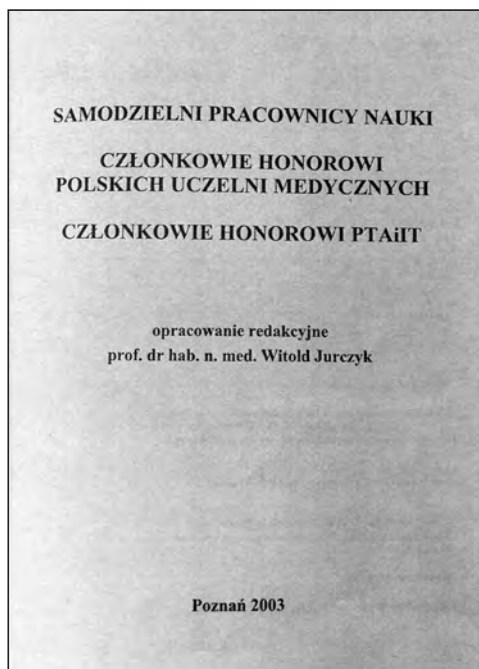
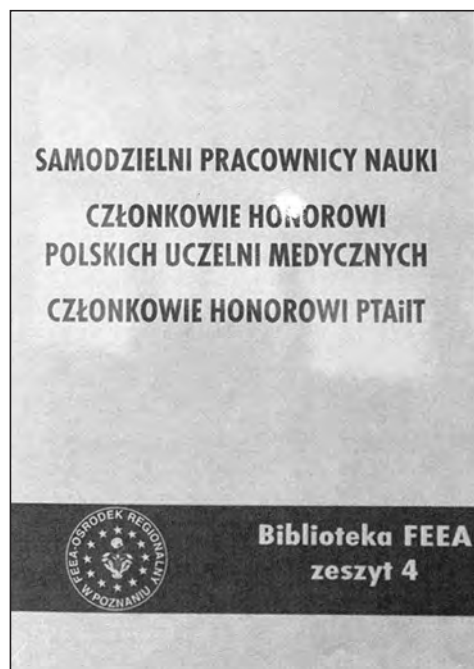
W **2009 roku** ukazał się pierwszy polski dwutomowy podręcznik pt. *Anestezjologia kliniczna z elementami intensywnej terapii i leczenia bólu* do nauki i nauczania anestezjologii pod redakcją naukową prof. dr hab. n. med. Ewy Mayzner-Zawadzkiej (członka SH oraz członka honorowego PTAiIT). Należy podkreślić, że dotychczasowe możliwości uczenia się anestezjologii obejmowały tylko tłumaczenia podręczników anglojęzycznych, a także podręczniki anestezjologii dziecięcej pod redakcją prof. Zdzisława Rondio i prof. dr hab. n. med. Tadeusza Szretera. Prof. Ewa Mayzner-Zawadzka w przedmowie „Do czytelników” pisze, że książka pod jej redakcją jest dziełem zbiorowym wielu wybitnych autorów. Sama jako redaktor naukowy podręcznika ma wiele zastrzeżeń i wątpliwości do własnej pracy. Nie mają ich na pewno uczący się anestezjologii i korzystający z tego podręcznika – dziękują oni za ogromny wkład pracy, jaki został włożony przez autorkę w proces wydania tego podręcznika.

Do tych podziękowań dołącza się także Zarząd Sekcji Historycznej.

21 listopada 2009 roku Towarzystwo Lekarskie Warszawskie zaprosiło na panel dyskusyjny dotyczący książki *Anestezjologia kliniczna z elementami intensywnej terapii i leczenia bólu* pod redakcją naukową prof. Ewy Mayzner-Zawadzkiej. Miał on miejsce w Domu Lekarza w Warszawie przy ul. Raszyńskiej 54. Wśród zaproszonych gości byli także członkowie SH (m.in. prof. Tadeusz Szreter i dr Alicja Macheta). Zebranie odbywało się w bardzo miłej atmosferze. Autorka odebrała liczne gratulacje i podziękowania. Na zakończenie Jan Kobuszewski zaprezentował doskonały skecz, a następnie odbył się znakomity koncert muzyczny.

W **2013 roku** została wydana książka pt. *Anestezjologia jako specjalność w Polsce. Wspomnienia i refleksje świadków historii* pod redakcją prof. dr hab. n. med. Janiny Suchorzewskiej i prof. dr hab. n. med. Marii Referowskiej.

Jak zostało napisane w „Słowie wstępnym”, książka jest zbiorem opracowań dotyczących początków, ale i kolejnych losów naszej specjalności, napisanych przez polskich anestezjologów.

Ryc. 16. *Samodzielni pracownicy nauki. Członkowie honorowi polskich uczelni medycznych. Członkowie honorowi PTaiIT* – strona tytułowa i wewnętrzna książki Biblioteki FEEA

Należy podkreślić, że na trzydzieści siedem rozdziałów książki dwadzieścia jest autorstwa członków Sekcji Historycznej.

W **październiku 2013 roku** w Częstochowie obchodzono stulecie Szpitala im. L. Rydygiera.

Powstanie i rozwój anestezjologii w tym szpitalu opracowała i opisała dr n. med. Maria B. Marciniak (członek SH). Praca jej, pt. *Powstanie i rozwój anestezjologii w Szpitalu im. L. Rydygiera*, została następnie wydrukowana w czasopiśmie „Częstochowska Gazeta Lekarska”.

W połowie ubiegłego stulecia w szpitalu tym, ze względu na brak lekarzy anestezjologów, znieczuleniem chorych (głównie kapaniem eteru na maskę) zajmowali się najmłodszy lekarze, pielęgniarki, które zostały przeszkolone na kursach anestezjologicznych dla pielęgniarek, a czasem salowe.

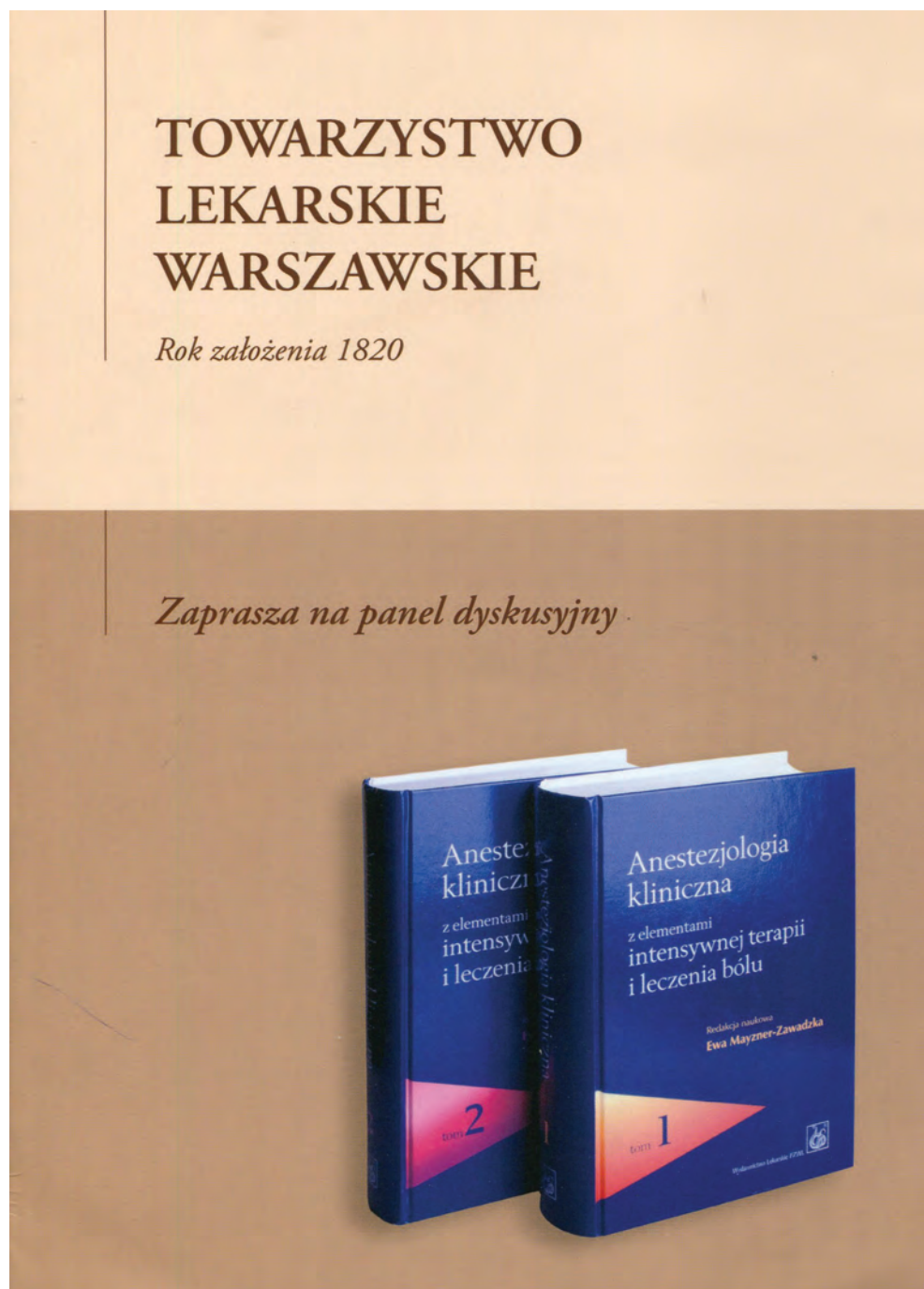
W 1970 roku do szpitala przybyła na staż podyplomowy dr Maria B. Marciniak i postanowiła zająć się anestezjologią. Pomimo braku specjalistycznego sprzętu dr Marciniak udało się zlikwidować w całym szpitalu „narkozę eterową”, zdała szybko pierwszy (w 1973 r.) i drugi (w 1975 r.) stopień specjalizacji. W 1974 roku utworzono w szpitalu Dział Anestezjologii i Intensywnej Terapii jako załączek oddziału powstałego w 1982 roku, którego ordynatorem w wyniku konkursu została powołana dr Maria B. Marciniak. W 1994 roku obroniła pracę doktorską.

Wspomnienia dr Marii B. Marciniak czyta się z wielką ciekawością i zainteresowaniem. Warto zatem przeczytać artykuł w całości, a także przywołaną w rozdziale „Do czytelników” książkę dr. Mieczysława Wyględowskiego dotyczącą częstochowskiej anestezjologii pt. *Anestezjologia i anestezjologicy Częstochowy*.

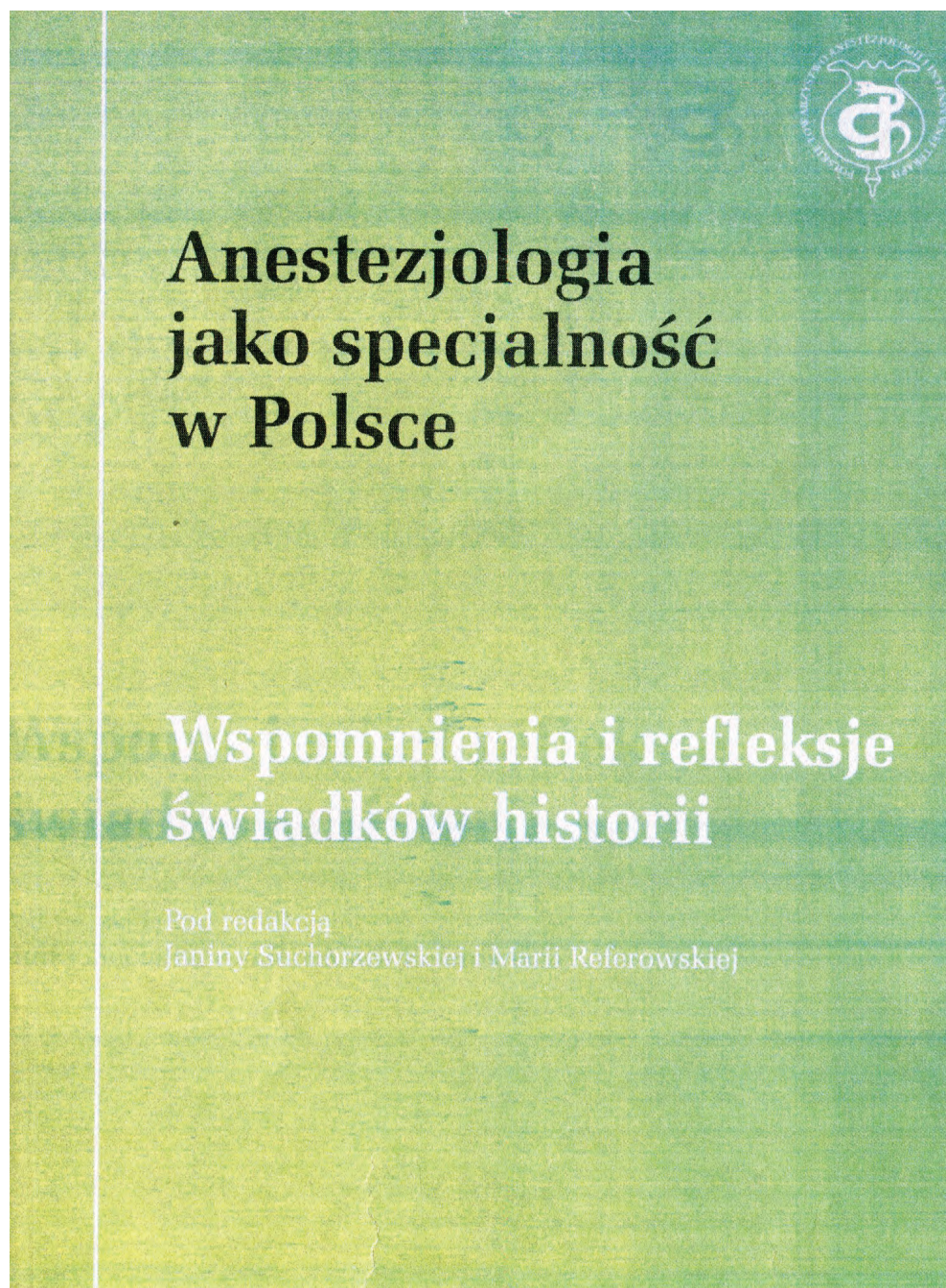
W 2014 roku została wydana książka pt. *Dr n. med. Bolesław Rutkowski – nestor śląskiej anestezjologii, pionier polskiej medycyny bólu* autorstwa dr. Aleksandra Rutkiewicza (członka SH). Było to drugie wydanie poprawione i uzupełnione. O pierwszym wydaniu książki w roku 2012 zostało już wspomniane w tekście i piśmiennictwie.

W przedmowie prof. dr. hab. n. med. Piotra Knapika czytamy, że książkę o dr. Bolesławie Rutkowskim czyta się jednym tchem. Dr Rutkowski jest jednym z niekwestionowanych pionierów polskiej anestezjologii i medycyny bólu. Obecna przewodnicząca SH jako absolwentka Śląskiej Akademii Medycznej otrzymała w lutym 1956 roku etat asystenta w Instytucie Onkologii w Gliwicach. Jak podaje w wyżej wymienionej książce, zainspirowana entuzjazmem pracy dr. Bolesława Rutkowskiego, który zaproponował jej, aby się specjalizowała w anestezjologii – zgodziła się bez wahania.

16-17 czerwca 2016 roku w Krakowie odbyły się obchody jubileuszowe stoięćdziesięciolecia Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego (1866-2016), podczas których, zarządzeniem Prezydenta Miasta Krakowa, przewodnicząca SH została uhonorowana odznaką Honoris Gratia oraz otrzymała od prezesa TLK okolicznościowy medal.

Ryc. 17. Zaproszenie na panel dyskusyjny dotyczący podręcznika pod redakcją naukową prof. dr hab. n. med. Ewy Mayzner-Zawadzkiej wraz z rycinami dwóch tomów książek

Ryc. 18. Książka *Anestezjologia jako specjalność w Polsce. Wspomnienia i refleksje świadków historii* pod redakcją prof. dr hab. n. med. Janiny Suchorzewskiej i prof. dr hab. n. med. Marii Referowskiej – strona tytułowa

W 2017 roku została wydana książka autorstwa dr n. med. Anny Paprockiej-Lipińskiej pt. *Powstanie i rozwój leczenia bólu przewlekłego w Polsce w latach 1945-1991*. Jak pisze autorka, monografia przedstawia początkowy okres rozwoju leczenia bólu przewlekłego w Polsce na tle rozwoju leczenia bólu przewlekłego na świecie. Podkreśla również, że polscy pionierzy bólu przewlekłego z dziewięciu ośrodków akademickich wyraźnie zaistnieli na arenie międzynarodowej. Autorka zauważa w swojej pracy, że niektóre ważne dokumenty nie są odpowiednio zarchiwizowane, co wpływa na fragmentaryczność źródeł archiwalnych i ich rozproszenie.

Monografia ta stała się jednym z ważnych czynników mających wpływ na uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie historii.

7 czerwca 2017 roku w Krakowie została zorganizowana uroczystość dla uczczenia dwudziestej rocznicy śmierci prof. Marka Sycha. Organizatorami były TLK, SH PTAiIT, Stowarzyszenie Absolwentów Wydziałów Medycznych UJ i Krakowskie Towarzystwo Miłośników Historii Medycyny. Przed południem dokonano odsłonięcia drugiej tablicy pamiątkowej Profesora przy ul. prof. Sycha w Krakowie (Osiedle Strusia, Bieńczyce, Nowa Huta).

Po południu odbyło się w Domu Lekarza w Krakowie zebranie naukowe. Po wprowadzeniu przez prezesa TLK, prof. Igora Gościńskiego, wygłoszono trzy referaty. Pierwszy poświęcony został działalności prof. Marka Sycha, zatytułowany *Działalność prof. Marka Sycha na tle rozwoju anestezjologii XX wieku*. Przedstawił go prof. Janusz Andres. Następny referat, wygłoszony przez prof. dr. hab. n. med. Janusza Pacha, nosił tytuł *Jego działalność w rozwoju toksykologii klinicznej w Krakowie*. Trzeci referat pt. *Profesor Marek Sych – Przewodniczący Sekcji Historycznej Zarządu PTAiIT* wygłosiła dr Alicja Macheta.

24 listopada 2017 roku dla uczczenia pamięci zmarłego 8 kwietnia 2016 roku w Poznaniu prof. Witolda Jurczyka została odsłonięta tablica pamiątkowa w Bydgoszczy-Kcyni. Tablica została umieszczona w miejscu jego urodzenia na ul. Emila Jurczyka w Szkole im. Powstańców Wielkopolskich, w której uczył i był dyrektorem jego ojciec.

W 2019 roku została wydana książka prof. Andrzeja Küblera pt. *Trzydzieści lat Katedry i Kliniki Anestezjologii i Intensywnej Terapii Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu 1989-2018*. Prof. Andrzej Kübler uczestniczył czynnie w działalności naukowej Sekcji Historycznej PTAiIT. Przewodniczył sesjom naukowym organizowanym przez SH – prowadził wykłady i wygłaszał referaty podczas tych sesji. **Za to Zarząd Sekcji Historycznej PTAiIT składa Panu Profesorowi serdeczne podziękowania.**

15 maja 2019 roku Zarząd Główny SH zgłosił do Zarządu Głównego PTAiIT dwa wnioski o przyznanie członkostwa honorowego PTAiIT dla prof. dr. hab.

Anna Paprocka-Lipińska

**Powstanie i rozwój
lecznictwa bólu przewlekłego w Polsce
w latach 1945–1991**

Ryc. 19. Książka *Powstanie i rozwój leczenia bólu przewlekłego w Polsce 1945-1991* autorstwa dr hab. n. med. Anny Paprockiej-Lipińskiej – strona tytułowa

n. med. Jana Dobrogowskiego i prof. dr. hab. n. med. Jerzego Wordliczka. Po rozpatrzeniu wniosków na zebraniu ZG PTAiIT (5 czerwca 2019 r.) odbyło się głosowanie, którego wynik był pozytywny dla obu kandydatów.

28 czerwca 2019 roku w Gdańskim Uniwersytecie Medycznym odbyła się doniosła uroczystość nadania godności „Aesculapius Gedanensis” prof. Janinie Suchorzewskiej, członkowi honorowemu i członkowi SH PTAiIT. Uroczystość odbyła się w Auditorium Primum im. prof. Olgierda Narkiewicza w budynku Atheneum Gedanense Novum. W ten sposób społeczność Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego uhonorowała wybitną specjalistkę z zakresu anestezjologii i intensywnej terapii oraz cenionego wychowawcę i nauczyciela akademickiego. Laudację wygłosił prof. dr. hab. n. med. Radosław Owczuk.

Po uroczystości, w której udział wzięli rodzina i znamienici goście, odsłonięto nazwisko prof. Janiny Suchorzewskiej na tablicy Profesorów Honorowych GUMed. Spotkanie uświetnił występ Chóru Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego pod dyrekcją Błażeja Połoma.

Dokładny opis uroczystości został zamieszczony w październikowym numerze miesięcznika Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego „Gazeta GUMed” (2019).

15 września 2020 roku w Gdańsku prof. dr. hab. n. med. Maria Wujtewicz, członek honorowy PTAiIT, czynnie współpracująca z SH, otrzymała od Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. **Z tej okazji Zarząd Główny SH składa Pani Profesor serdeczne gratulacje.**

**DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA SEKCJI HISTORYCZNEJ
POLSKIEGO TOWARZYSTWA ANESTEZJOLOGII
I INTENSYWNEJ TERAPII**

(w omawianym okresie)

Działalność organizacyjna Sekcji Historycznej w latach 1986-2020 polegała przede wszystkim na organizowaniu tzw. **spotkań roboczych, czyli zebrzań sprawozdawczo-wyborczych**, na których była omawiana dotychczasowa działalność naukowa i plany na przyszłość. Na zebraniach tych wybierano także nowe władze SH (nowy Zarząd Główny Sekcji) lub decydowano o pozostawieniu Zarządu w takim samym składzie osobowym na następną kadencję. Spotkania były organizowane głównie podczas dużych zjazdów, a także konferencji anesteziologicznych – można było wówczas zgromadzić większą liczbę uczestników.

Należy podkreślić, że stale wzrastała liczba członków SH. Przykładem tego może być fakt, że na pierwszym zebraniu organizacyjnym SH w 1986 roku było siedmiu uczestników, a w roku 2017 (w Bydgoszczy) trzydziestu czterech. Na zebraniu tym obecni byli prawie wszyscy członkowie, a nieliczni nieobecni byli usprawiedliwieni.

Poniżej podano skład kolejnych Zarządów SH, podobnie jak listę członków Sekcji Historycznej. Za nazwiskami członków SH wymienione są tytuły naukowe, honorowe oraz pełnione przez nich funkcje (przewodniczących oddziałów, sekcji). Nie podano tytułów prac doktorskich oraz habilitacyjnych. Dane te są dostępne w archiwach uczelnianych.

Należący do Sekcji Historycznej członkowie honorowi PTAiIT – zmarli:

1. Prof. dr hab. n. med. Marek Sych – 1.05.1997;
2. Prof. dr hab. n. med. Marian Kuś – 30.05.2010;
3. Prof. dr hab. n. med. Anna Dyaczyńska-Herman – 5.11.2014;
4. Prof. dr hab. n. med. Witold Jurczyk – 8.04.2016;
5. Prof. dr hab. n. med. Zdzisław Rondio – 18.05.2016.

Skład kolejnych Zarządów Sekcji Historycznej PTaiiT

Data	Funkcja	Imię i nazwisko
16 września 1986 r.	Przewodniczący Wiceprzewodniczący Sekretarz	Marian Kuś Anna Dyaczyńska-Herman Alicja Macheta
22 czerwca 1990 r.	Przewodniczący Wiceprzewodniczący Sekretarz	Marian Kuś Anna Dyaczyńska-Herman Alicja Macheta
24 września 1993 r.	Przewodniczący Wiceprzewodniczący Sekretarz	Marek Sych Anna Dyaczyńska-Herman Alicja Macheta
1 maja 1997 roku zmarł prof. Marek Sych		
13 maja 2000 r. Nadzwyczajne Walne Zebranie SH PTaiiT	Przewodniczący Wiceprzewodniczący Sekretarz Skarbnik	Alicja Macheta Wojciech Michalewski Tomasz Muszyński Anna Dyaczyńska-Herman
13 września 2005 r.	Przewodniczący Wiceprzewodniczący Sekretarz Skarbnik	Alicja Macheta Wojciech Michalewski Tomasz Muszyński Anna Dyaczyńska-Herman
25 września 2008 r.	Przewodniczący Wiceprzewodniczący Sekretarz Skarbnik	Alicja Macheta Wojciech Michalewski Tomasz Muszyński Anna Dyaczyńska-Herman
22 września 2011 r.	Przewodniczący Wiceprzewodniczący Sekretarz Skarbnik	Alicja Macheta Wojciech Michalewski Tomasz Muszyński Anna Dyaczyńska-Herman
12 września 2014 r.	Przewodniczący Wiceprzewodniczący Sekretarz Skarbnik	Alicja Macheta Wojciech Michalewski Tomasz Muszyński Anna Dyaczyńska-Herman
5 listopada 2014 zmarła prof. Anna Dyaczyńska-Herman		
28 lutego 2015 r. Nadzwyczajne Walne Zebranie SH PTaiiT	Przewodniczący Wiceprzewodniczący Sekretarz	Alicja Macheta Jerzy Wordliczek Tomasz Muszyński
14 września 2017 r.	Przewodniczący Wiceprzewodniczący Sekretarz	Alicja Macheta Jerzy Wordliczek Tomasz Muszyński

Lista członków Sekcji Historycznej PTAiIT z 2017 roku

Lp.	Tytuł	Imię	Nazwisko	Funkcje	Funkcje inne
1.	dr n. med.	Krystyna	Boczar		Skarbnik Polskiego Towarzystwa Badania Bólu
2.	dr n. med.	Wojciech	Chmiest		
3.	lek. med.	Bronisław	Czamański		
4.	lek. med.	Edyta	Derlatka		
5.	lek. med.	Michał	Domagała	Przewodniczący Oddziału Świętokrzyskiego PTAiIT	
6.	prof. dr hab. n. med.	Rafał	Drwiła	Przewodniczący Oddziału Małopolskiego PTAiIT	
7.	dr n. med.	Jarosław	Garlicki		
8.	prof. dr hab. n. med.	Jerzy	Garstka		Polskie Towarzystwo Badania Bólu
9.	prof. dr hab. n. med.	Wojciech	Gaszyński		
10.	dr n. med.	Lidia	Glinka		
11.	lek. med.	Janusz	Gruszczyk		
12.	lek. med.	Jacek	Janowski		
13.	dr hab. n. med.	Krzysztof	Kobylarz		Sekcja Pediatria PTAiIT
14.	dr n. med.	Teresa	Korta		
15.	prof. dr hab. n. med.	Ewa	Kucewicz-Czech	Przewodniczący Oddziału Śląskiego PTAiIT	
16.	lek. med.	Tomasz	Langie		
17.	prof. dr hab. n. med.	Waldemar	Machała	Przewodniczący Oddziału Łódzkiego PTAiIT	Przewodniczący Sekcji Znieczulenia Ogólnego PTAiIT

18.	dr n. med.	Maria B.	Marciniak		
19.	prof. dr hab. n. med.	Ewa	Mayzner-Zawadzka	Członek Honorowy PTAiIT	
20.	dr n. med.	Małgorzata	Mikaszewska-Sokolewicz		
21.	dr n. med.	Piotr	Müller		
22.	dr n. med.	Anna	Paprocka-Lipińska		
23.	dr hab. n. med.	Ewa	Podwińska		
24.	dr n. hab.	Anna	Przeklasa-Muszyńska		Polskie Towarzystwo Badania Bólu
25.	lek. med.	Aleksander	Rutkiewicz		
26.	prof. dr hab. n. med.	Janina	Sucho-rzewska	Członek Honorowy PTAiIT	Członek Honorowy Polskiego Towarzystwa Badania Bólu
27.	dr n. med.	Małgorzata	Szerla		
28.	prof. dr hab. n. med.	Tadeusz	Szreter	Członek Honorowy PTAiIT	Członek Honorowy Polskiego Towarzystwa Pielęgniarek Anestezjologicznych i Intensywnej Opieki
29.	dr n. med.	Magdalena	Świder		
30.	prof. dr hab. n. med.	Janusz	Trzebicki	Przewodniczący Oddziału Mazowieckiego PTAiIT	
31.	lek. med.	Waldemar	Walicki		

Zarząd Sekcji Historycznej PTAiIT

Lp.	Tytuł	Imię	Nazwisko	Funkcje	Funkcje inne
1.	dr n. med.	Alicja	Macheta	Przewodnicząca Sekcji Historycznej PTAiIT	Członek Honorowy PTAiIT Członek Honorowy PAN Członek Korespondent Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk Członek Zarządu TLK
2.	prof. dr hab. n. med.	Jerzy	Wordliczek	Wiceprzewodniczący Sekcji Historycznej PTAiIT	Wiceprzewodniczący Polskiego Towarzystwa Badania Bólu
3.	lek. med.	Tomasz	Muszyński	Sekretarz Sekcji Historycznej PTAiIT	Polskie Towarzystwo Badania Bólu

Kolejne pole działania Sekcji Historycznej polega na **współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi PTAiIT** (sekcjami i oddziałami), a także z innymi **towarzystwami naukowymi związanymi merytorycznie**. Dla lepszego zobrazowania współpraca ta została przedstawiona poniżej w postaci tabelki.

Współpraca SH z innymi towarzystwami i jednostkami naukowymi związanymi merytorycznie	Lata
Oddział Podkarpacki PTAiIT	1986-2012
Katedra Anestezjologii i Intensywnej Terapii UJ CM	1986-nadal
Katedra Historii Medycyny UJ CM	1994-nadal
Towarzystwo Lekarskie Krakowskie	1994-nadal

Współpraca ta, bardzo zresztą pożyteczna, może merytorycznie wynikać również z tego, że niektórzy członkowie SH są członkami innych sekcji lub oddziałów PTAiIT, a także innych towarzystw naukowych.

W roku 1994 prof. Marek Sych, ówczesny przewodniczący SH PTAiIT, nawiązał współpracę z dr. hab. n. med. Zdzisławem Gajdą, prof. UJ, ówczesnym kierownikiem Katedry Historii Medycyny (wówczas jeszcze Akademii Medycznej w Krakowie), przystępując do zorganizowania corocznego sympozjum pt. „Ból i cierpienie”. Początkowo członkowie SH brali w tym sympozjum udział bierny, ale od 2011 roku SH jest jednym z głównych organizatorów tego spotkania. Członkowie SH prowadzą sesje, wygłaszają referaty m.in. historyczne o początku tworzenia się anestezjologii, bez której, jak nam wiadomo, nie można się

uwolnić od bólu, szczególnie chirurgicznego. Ponieważ jednak symposium ma obecnie charakter interdyscyplinarnej sesji naukowej, tylko tytuły wygłoszonych referatów o tematyce ściśle historycznej zostały umieszczone w tekście, w tzw. referatach innych (okolicznościowych).

W kilka dni po symposium odbywają się „Spotkania u Gajdy”. Są to warsztaty naukowe, na których omawia się tematy referatów wygłoszonych na symposium oraz program na przyszłość. W warsztatach tych biorą także udział członkowie SH.

W 2007 roku Katedra Historii Medycyny UJ CM dla uczczenia sympozjów „Ból i cierpienie” wydała medale okolicznościowe. Odznaczeni nimi zostali także członkowie SH: dr n. med. Alicja Macheta, dr n. med. Małgorzata Szerla, dr hab. n. med. Ewa Podwińska, prof. dr hab. n. med. Jerzy Wordliczek.

Należy dodać, że pracująca w Katedrze Historii Medycyny Wydziału Lekarskiego UJ CM dr Maria D. Schmidt-Pospuła, szczególnie zainteresowana działalnością prof. Ludwika Bierkowskiego, na zebraniach SH (i nie tylko) przedstawiała jego sylwetkę jako chirurga, który pierwszy zastosował eter w Krakowie do znieczulenia w 1847 roku. Tytuły wygłoszonych referatów dr Marii D. Schmidt-Pospuły są zamieszczone w tekście.

W 1998 roku Towarzystwo Lekarskie Krakowskie ustanowiło coroczną Nagrodę im. prof. Marka Hieronima Sycha, wręczaną młodym lekarzom, autorom najlepszych prac doktorskich lub habilitacyjnych. Od roku 2013 przewodnicząca SH bierze udział w uroczystości wręczenia tej nagrody. Regulamin Nagrody im. prof. Marka Sycha znajduje się na stronie internetowej Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego.

Fot. 1. Prof. Marian Kuś (przewodniczący Sekcji Historycznej) oraz dr Alicja Macheta (sekretarz Sekcji)

Fot. 2. Symposium pt. „Od kurary do nowych środków zwiotczających” (Kraków 1993).
Od prawej: prof. Marek Sych, dr Stanisław Niewiadomski (trzeci), prof. Anna Dyaczyńska-Herman, dr Marcin Rawicz, dr Alicja Macheta, w drugim rzędzie drugi od prawej prof. Ryszard Gajdosz

Fot. 3. Sympozjum pt. „150 lat anestezji w Polsce” (Kraków 1997). Inauguracja sympozjum dokonana przez prof. Marka Sycha

Fot. 4. Część uczestników konferencji jubileuszowej pt. „30 lat akademickiej anestezjologii i intensywnej terapii na Górnym Śląsku” (2004)

Fot. 5. Prof. Anna Dyaczyńska-Herman – Jubilatka konferencji jubileuszowej w otoczeniu gości (2004)

Fot. 6. Prof. Zdzisław Rondio i dr Alicja Macheta – dyskusja przy kawie (Łódź 1999)

Fot. 7. Nowe władze Sekcji Historycznej: dr Alicja Macheta (przewodnicząca Sekcji) oraz dr Wojciech Michalewski (wiceprzewodniczący Sekcji), Kraków 2000

Fot. 8. Dr Alicja Macheta i prof. Witold Jurczyk prowadzą sesję na konferencji historycznej pt. „Historia leczenia bólu w Polsce” we Wrocławiu (2004)

Fot. 9. Uroczystość wręczenia kwiatów przez prof. Janusza Andresa dr. n. med. Bolesławowi Rutkowskiemu, nestorowi śląskiej anestezjologii (2008)

Fot. 10. Prof. Janusz Andres otwiera międzynarodowe sympozjum z okazji pięćdziesięciolecia PTaiIT (Kraków 2009)

Fot. 11. Prof. Andrzej Nestorowicz i dr Alicja Macheta prowadzą sesję podczas sympozjum z okazji pięćdziesięciolecia PTaiIT (Kraków 2009)

Fot. 12. Prof. Tadeusz Szreter i dr Alicja Macheta przed prowadzeniem sesji (Kraków 2006)

Fot. 13. Prof. Marek Sych przedstawia swoje obrazy. Obok Profesora nestora krakowskiej anestezjologii, dr Stanisław Niewiadomski (Kraków 1991)

Fot. 14. Prof. Janusz Andres, dr Alicja Macheta, prof. Marian Kuś na tle plakatu „Anestezjologia – etyka – sztuka” (1998)

Fot. 15. Dr Alicja Macheta na tle obrazów prof. Marka Sycha (1998)

Fot. 16. Anestezjolog Igor Solonynko (ze Lwowa) oraz dr Alicja Macheta na Światowym Zjeździe Chirurgów (2001) przed Sesją Historyczną

Fot. 17. Koncert z okazji otwarcia Muzeum Anestezjologii w Ostrowie Wielkopolskim – w pierwszym rzędzie od lewej prof. Maria Referowska, prof. Janusz Andres, dr Małgorzata Szerla, dr Alicja Macheta, w drugim rzędzie od lewej dr Włodzimierz Sabiniewicz z żoną i prof. Zbigniew Rybicki (2003)

Fot. 18. Prof. Ewa Mayzner-Zawadzka odbiera gratulacje z okazji wydania podręcznika (Warszawa 2009)

Fot. 19. Prof. Janina Suchorzewska odbiera gratulacje z okazji nadania godności „Aesculapius Gedanensis”, Gdańsk 2019, fot. Paweł Sudara/GUMed, źródło on-line: <https://gumed.edu.pl/56991.html>

Zakończenie

Kończąc ten krótki opis działalności Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Zarząd Główny Sekcji Historycznej pragnie podziękować wszystkim, którzy przyczynili się do powstania i rozwoju Sekcji.

Przede wszystkim wymienionym już poprzednio w publikacji przewodniczącym Komitetów Naukowych i Organizacyjnych zjazdów i konferencji Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Polskiego Towarzystwa Badania Bólu, Polskiej Rady Resuscytacji, a mianowicie Wojciechowi Gaszyńskiemu (1999 r.), Januszowi Andresowi (2000, 2003, 2008, 2009 r.), Andrzejowi Nestorowiczowi (2002 r.), Andrzejowi Küblerowi (2004 r.), Leonowi Drobniakowi (2005 r.), Andrzejowi Basińskiemu (2010 r.), Marii Wujtecwicz (2011 r.), Piotrowi Knapikowi (2014 r.), Krzysztofowi Kuszy (2017, 2019 r.), Januszowi Skalskiemu i Krzysztofowi Fyderkowi (2018 r.) za możliwość organizowania tzw. sesji plenarnych, naukowych, satelitarnych.

Duże podziękowania należą się prezesowi Polskiego Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego – prof. dr. hab. n. med. Igorowi Gościńskiemu. Sala Malinowa Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego była otwarta zawsze i chętnie gościła u siebie uczestników spotkań Sekcji Historycznej.

Wspomnieć należy także o roli, jaką odegrał przy tworzeniu niniejszej monografii pan mgr Wiesław Pyrczak, pracownik UJ CM. Jako sympatyk historii medycyny często towarzyszył biernie lub czynnie spotkaniom Sekcji Historycznej PTa i IT. Przy pisaniu niniejszej pracy chętnie służył pomocą techniczną, graficzną oraz informatyczną, za co bardzo dziękuję.

Bardzo serdeczne podziękowania należą się członkom Sekcji Historycznej oraz wszystkim anestezjologom, a także lekarzom innych specjalności i sympatykom, którzy brali czynny lub bierny udział w naszych spotkaniach.

Piśmiennictwo i materiały źródłowe

- Anestezjologia – etyka – sztuka – pamięć M. Sycha (suplement)*, „Anestezjologia Intensywna Terapia” 2000, 32, s. 113-138.
- Andres J., *170 lat od pierwszej operacji w znieczuleniu eterowym*, „Galicyska Gazeta Lekarska” 2017, 1/157, s. 19.
- Atkinson R.S., Boulton T.B. (eds.), *The History of Anaesthesia (International Congress and Symposium Series)*, London, Royal Society of Medicine Services and Parthenon, 1989, s. 105-106, 240-241.
43. Konferencja Naukowa „Spotkania kliniczne chirurgów dziecięcych z pediatrami”, Kraków 15.02.2019, [on-line] <http://sk2019.symposium.pl/>.
- IV Międzynarodowa, Międzyczajdzowa Konferencja Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii „Pułapki w anestezjologii i intensywnej terapii. 60-lecie Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Warszawa 28-30.11.2019, [on-line] <https://www.termidia.pl/Konferencja-IV-Miedzynarodowa-Miedzyczajdzowa-Konferencja-Intro,1050,6607.html>.
- XX Międzynarodowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii „Anestezjologia i intensywna terapia w medycynie interdyscyplinarnej – nowe możliwości i wyzwania naszej specjalności”, newsletter nr 4, [on-line] https://anest.eu/newsletter/newsletter4/Newsletter_4.pdf.
- XX Międzynarodowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii, „Anestezjologia i intensywna terapia 2020-2021 – nowe możliwości i wyzwania naszej specjalności w erze koronawirusa”, [on-line] <https://anest2020.syskonf.pl/>.
- Gullo A., Rupprecht J. (red.), *World Federation of Societies of Anaesthesiologists 50 Years*, Milano, Springer-Verlag, 2004, s. 68, <https://doi.org/10.1007/978-88-470-2133-4>.
- Gościński I., Wiernikowski A., Zawiliński J. (red.), *Obchody Jubileuszu 150-lecia Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego (1866-2016)*, Kraków, Towarzystwo Lekarskie Krakowskie, 2017.
- Jarnecki M., *Muzeum Anestezjologii w Ostrowie Wlkp... czyli ocalić od zapomnienia*, „Medycyna Nowożytna. Studia nad Kulturą Medyczną” 2005, 12, z. 1-2, s. 227-235.
- Jurczyk W., *Samodzielni pracownicy nauki. Członkowie honorowi polskich uczelni medycznych. Członkowie honorowi PTAiIT*, Biblioteka FEEA, z. 4, Poznań 2003.
- Jurczyk W., *Uwagi o rozwoju anestezjologii w Polsce*, „Nowiny Lekarskie” 1997, 66, s. 479-483.
- Justyna M., *Stosowanie podtlenku azotu do celów znieczulenia chirurgicznego*, Warszawa, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 1956.
- Kuś M., *Nieznany wkład polskich badaczy w rozwój elektrokardiografii*, „Polski Tygodnik Lekarski” 1972, 27, s. 681-684.

- Kuś M., *Pierwsze zastosowanie podtlenku azotu w Polsce*, „Anestezjologia Intensywna Terapia” 1992, 24, nr 1-2, s. 51-54.
- Kuś M., *Początki stosowania znieczulenia ogólnego w Polsce*, „Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej”, Seria: B: „Historia Nauk Biologicznych i Medycznych”, z. 9, Warszawa 1964, s. 228-234.
- Kuś M., *Pół wieku nowoczesnej anestezjologii (w rocznicę wprowadzenia środków zwiotczających do anestezji)*, „Anestezjologia Intensywna Terapia” 1993, 25, s. 231-233.
- Kuś M., *Z dziejów anestezjologii w Polsce. Historia medycyny*, „Anestezja i Reanimacja” 1969, t. 1, nr 1-2, s. 45-51.
- Kübler A., *Trzydzieści lat Katedry i Kliniki Anestezjologii i Intensywnej Terapii Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu 1989-2018*, Wrocław, Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, 2019.
- Macheta A., Dardziński W., *Historia intubacji dotchawiczej. Wykłady z kursu: „Metody postępowania w trudnej intubacji dotchawiczej i utrzymania drożności dróg oddechowych”*, red. J. Andres, Kraków 2004.
- Macheta A., Przepolska K., *Powstanie i rozwój Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii*, „Anestezjologia Intensywna Terapia” 2002, 34, s. 305-307.
- Macheta A., Pyrczak W., *Rola i działalność Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii. Wspomnienia Jubileuszowe*, [w:] *Anestezjologia jako specjalność w Polsce. Wspomnienia i refleksje świadków historii*, red. J. Suchorzewska, M. Referowska, Warszawa, Content Ed Net Poland, 2013, s. 70-72.
- Macheta A., Schmidt-Pospuła M.D., Dardziński W., *Z historii krakowskich sympozjów „Ból i Cierpienie”*, „Studia medyczne” 26 (2), pod red. S. Głuszka, Kielce, Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2012, s. 89-92.
- Marciniak M.B., *Powstanie i rozwój anestezjologii w Szpitalu im. Rydygiera*, „Częstochowska Gazeta Lekarska” 2013, 57, s. 8-11.
- Marek Hieronim Sych, internetowy Polski Słownik Biograficzny, [on-line] <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/marek-hieronim-sych>.
- Materiały naukowe (streszczenia) XIII Międzynarodowego Zjazdu PTAiT. Łódź 1999*, „Anestezjologia Intensywna Terapia”, 1999, 31 (Suplement III/99).
- Materiały naukowe (streszczenia) międzynarodowego kongresu anestezjologia i intensywna terapia w medycynie okołoooperacyjnej*, Kraków, 2000, 5, s. 10-13.
- Materiały naukowe (streszczenia) 60 Jubileuszowego Zjazdu Towarzystwa Chirurgów Polskich*, Warszawa 2001.
- Mayzner-Zawadzka E. (red.), *Anestezjologia kliniczna z elementami intensywnej terapii i leczenia bólu*, Warszawa, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2009.
- Nagroda im. prof. Marka Sycha, Towarzystwo Lekarskie Krakowskie, [on-line] <http://www.tlk.cm-uj.krakow.pl/msych.html>.
- Niesiołowska-Zagórska K., *Powstanie i rozwój anestezjologii w regionie Śląskiej Akademii Medycznej*, Katowice, Śląska Akademia Medyczna, 1996.
- Nielacny K., *Sprawozdanie z Konferencji Okrągłego Stołu Towarzystwa Anestezjologów Polskich odbytej w dniu 26 X 1968 r. w Ostrowie Wlkp.*, „Anest. Reanim.” 1970, 2, s. 185-186.
- Paprocka-Lipińska A., *Powstanie i rozwój lecznictwa bólu przewlekłego w Polsce w latach 1945-1991*, Gdańsk, Gdański Uniwersytet Medyczny, 2017.
- Pawela T., Wnukiewicz J., Bolejko A., Komorowski J.A., Seweryn Perkowski – współtwórca znieczulenia miejscowego, „Dental and Medical Problems” 2005, 42, s. 689-692.
- 50-lecie czasopisma „Anestezjologia Intensywna Terapia”*, artykuł redakcyjny i artykuły specjalne, 2018, 5, s. 335-352.

- Podwińska E., Joško-Ochojska J., Kucewicz-Czech E., Misiołek H., Klimasara J., Szozda M., *Pionierzy anestezjologii – Arthur Ernest Guedel (1883-1956)*, „Anestezjologia Intensywna Terapia” 2008, 40, s. 192-194.
- Poniedziałek A., *Wystawa „Anestezjologia, intensywna terapia i resuscytacja”*, „Anestezjologia i Ratownictwo” 2011, 5, s. 122-124.
- Prof. dr hab. Marek Sych, Kraków, Stowarzyszenie Absolwentów Wydziałów Medycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2015, *Ze skarbca wspomnień*, 2.
- Prof. Janina Suchorzewska Honorowym Profesorem GUMed, „Gazeta GUMed” 2019, 10 (346), s. 42-43, [on-line] https://gazeta.gumed.edu.pl/attachment/attachment/66628/GazetaGUMed_2019_pazdziernik.pdf.
- Regulamin Organizacyjny Sekcji Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii, [on-line] <https://docplayer.pl/146413602-Regulamin-organizacyjny-sekcji-polskiego-towarzystwa-anestezjologii-i-intensywnej-terapii-postanowienia-ogolne.html>.
- Rondio Z., *25-lecie anestezjologów polskich*, „Anestezjologia Intensywna Terapia” 1984, 16, s. 5-10.
- Rondio Z., Macheta A., Andres J., *Zarys historii anestezjologii klinicznej*, [w:] *Anestezjologia kliniczna z elementami intensywnej terapii i leczenia bólu*, t. 1, red. E. Mayzner-Zawadzka, Warszawa, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2009.
- Rudowski W., *W setną rocznicę odkrycia znieczulenia ogólnego*, „Polski Tygodnik Lekarski” 1947, 9, s. 285-288.
- Rutkiewicz A., Bolesław Rutkowski – *nestor śląskiej anestezjologii, pionier polskiej medycyny bólu*, Bielsko-Biała, A-Medica Press, 2012.
- Rutkiewicz A., Bolesław Rutkowski – *nestor śląskiej anestezjologii, pionier polskiej medycyny bólu*, wyd. 2, Bielsko-Biała, A-Medica Press, 2014.
- Rutkowski J., *Uśpienie nowoczesne (znieczulenie ogólne – anaesthesia artefacta generalis)*, Łódź, Wydawca Spółdzielni Akademickiej, 1949.
- Rybakowa M., *Nagroda Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego. Jubileusz 150-lecia (1866-2016)*, Kraków, Towarzystwo Lekarskie Krakowskie, Okręgowa Izba Lekarska w Krakowie, 2016, 1, s. 155-157.
- Samodzielni pracownicy nauki. Członkowie honorowi polskich uczelni medycznych. Członkowie honorowi PTAiIT*, red. W. Jurczyk, Poznań 2003.
- Sesja historyczno-naukowa w 10. rocznicę śmierci prof. dr. hab. Stanisława Pokrzywnickiego*, „Anestezjologia Intensywna Terapia” 2005, 37, s. 63-68.
- Suchorzewska J., Referowska M. (red.), *Anestezjologia jako specjalność w Polsce: wspomnienia i refleksje świadków historii*, Warszawa, Content Ed Net Poland, 2013.
- Sych M. (red.), *Resuscytacja – teoria i praktyka żywienia*, Warszawa, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 1968.
- Sych M., Macheta A., Wordliczek J., Zajac K. (red.), *Materiały naukowe sympozjum „Historia anestezjologii w Polsce”, 21 lutego 1986 r. w Krakowie*, Kraków, Katedra i Zakład Anestezjologii i Intensywnej Terapii Akademii Medycznej im. Mikołaja Kopernika w Krakowie, 1986.
- Szreter T., Jurczyk W., *Rola nadzoru specjalistycznego w rozwoju anestezjologii i intensywnej terapii w Polsce*, „Folia Medica Cracoviensia” 2003, 42, s. 11-16.
- Szulc R., *Towarzystwo Anestezjologów Polskich*, [w:] *Towarzystwa naukowe działające obecnie w Polsce*, red. L. Łoś, Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, PAN, 1978, s. 398-400, *Słownik polskich towarzystw naukowych*, t. 1.
- Szumowski W., *Historia medycyny*, Warszawa, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 1961.
- Wiernikowski A., *Spis referatów wygłoszonych na posiedzeniach TLK w latach 2006-2015. Towarzystwo Lekarskie Krakowskie – Jubileusz 150-lecia (1866-2016)*, Kraków, Okręgowa Izba Lekarska w Krakowie, 2016, 1, s. 339-355.

Wyględowski M., *Anestezjologia i anestezjologdy Częstochowy*, Częstochowa, Okręgowa Izba Lekarska w Częstochowie, 2006.

Zestaw informacji o rozwoju ośrodków anestezjologicznych w Polsce w okresie ostatniego pięćdziesięciolecia (wydany z okazji 150-lecia anestezji w Polsce), red. M. Sych, J. Garlicki, Kraków, Wydawnictwo Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego i Sekcja Historyczna Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii, 1997.

Ponadto w pracy wykorzystano materiały archiwalne Sekcji Historycznej PTAiIT znajdujące się w archiwum własnym autorki.

Spis rycin

1. Materiały naukowe z sympozjum pt. „Historia anestezjologii w Polsce”, które odbyło się 21 lutego 1986 roku w Krakowie – strona tytułowa	24
2. Sympozjum pt. „Od penicyliny do nowych antybiotyków β -laktamowych”, które odbyło się 4 grudnia 1992 roku w Krakowie – strona tytułowa	26
3. Sympozjum pt. „Od kurary do nowych środków zwiotczających”, które odbyło się 3 grudnia 1993 roku w Krakowie – strona tytułowa	27
4. Program posiedzenia naukowego pt. „150 lat anestezji w Polsce”, które odbyło się 5 lutego 1997 roku w Krakowie – stron tytułowa	30
5. Broszurka wydana z okazji pięćdziesięciolecia anestezji w Polsce pt. „Zestaw informacji o rozwoju ośrodków anestezjologicznych w Polsce w okresie ostatniego pięćdziesięciolecia” – strona tytułowa	30
6. Zaproszenie Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii (Oddział Śląski) na konferencję pt. „Podtlenek azotu – wczoraj, dziś i jutro”, która odbyła się 24 listopada 1990 roku w Chorzowie.	34
7. Strona tytułowa pracy doc. dr. Mieczysława Justyny pt. <i>Stosowanie podtlenku azotu do celów znieczulenia chirurgicznego</i>	35
8. Zaproszenie na konferencję pt. „Nie zapomnij o przeszłości, patrząc w przyszłość”, która odbyła się 24 listopada 2003 roku w Warszawie – strona tytułowa	37
9. Zaproszenie na konferencję jubileuszową pt. „30 lat akademickiej anestezjologii i intensywnej terapii na Górnym Śląsku”, która odbyła się 27 marca 2004 roku w Katowicach – strona tytułowa	38
10. List od prof. dr hab. n. med. Ewy Kucewicz-Czech do Zarządu Głównego Sekcji Historycznej, Katowice 2015.	40
11. List od prof. dr. hab. n. med. Andrzeja Basińskiego do dr n. med. Alicji Machety, Gdańsk, 23 września 2010 roku.	50
12. Program IV Międzynarodowej, Międzyscyjazdowej Konferencji PTAiIT pt. „Pułapki w anestezjologii i intensywnej terapii”, która odbyła się 28-30 listopada 2019 roku w Warszawie – strona tytułowa	53

13. Zaproszenie na konferencję pt. „Anestezjologia i sztuka”, która odbyła się 23 stycznia 1991 roku w Krakowie	66
14. List od prof. dr. hab. n. med. Marka Sycha do organizatorów konferencji pt. „Anestezjologia i sztuka”, 28 stycznia 1991 roku	67
15. Broszurka pt. <i>Prof. dr hab. Marek Sych</i> wydana przez Stowarzyszenie Absolwentów Wydziałów Medycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego z cyklu <i>Ze skarbca wspomnień</i> – strona tytułowa	69
16. <i>Samodzielni pracownicy nauki. Członkowie honorowi polskich uczelni medycznych. Członkowie honorowi PTAiIT</i> – strona tytułowa i wewnętrzna książki Biblioteki FEEA	72
17. Zaproszenie na panel dyskusyjny dotyczący dwutomowego podręcznika pod redakcją naukową prof. dr hab. n. med. Ewy Mayzner-Zawadzkiej wraz z rycinami dwóch tomów książek	74
18. Książka <i>Anestezjologia jako specjalność w Polsce. Wspomnienia i refleksje świadków historii</i> pod redakcją prof. dr hab. n. med. Janiny Suchorzewskiej i prof. dr hab. n. med. Marii Referowskiej – strona tytułowa	75
19. Książka <i>Powstanie i rozwój leczenia bólu przewlekłego w Polsce 1945-1991</i> autorstwa dr hab. n. med. Anny Paprockiej-Lipińskiej – strona tytułowa	77

Spis fotografii

1. Prof. Marian Kuś (przewodniczący Sekcji Historycznej) oraz dr Alicja Macheta (sekretarz Sekcji)	87
2. Sympozjum pt. „Od kurary do nowych środków zwiotczających” (Kraków 1993). Od prawej: prof. Marek Sych, dr Stanisław Niewiadomski (trzeci), prof. Anna Dyaczyńska-Herman, dr Marcin Rawicz, dr Alicja Macheta, w drugim rzędzie drugi od prawej prof. Ryszard Gajdosz	87
3. Sympozjum pt. „150 lat anestezji w Polsce” (Kraków 1997). Inauguracja sympozjum dokonana przez prof. Marka Sycha	88
4. Część uczestników konferencji jubileuszowej pt. „30 lat akademickiej anestezjologii i intensywnej terapii na Górnym Śląsku”(2004)	88
5. Prof. Anna Dyaczyńska-Herman – Jubilatka konferencji jubileuszowej w otoczeniu gości (2004)	89
6. Prof. Zdzisław Rondio i dr Alicja Macheta – dyskusja przy kawie (Łódź 1999)	89
7. Nowe władze Sekcji Historycznej: dr Alicja Macheta (przewodnicząca Sekcji) oraz dr Wojciech Michalewski (wiceprzewodniczący Sekcji), Kraków 2000	90
8. Dr Alicja Macheta i prof. Witold Jurczyk prowadzą sesję na konferencji historycznej pt. „Historia leczenia bólu w Polsce” we Wrocławiu (2004)	90
9. Uroczystość wręczenia kwiatów przez prof. Janusza Andresa dr. n. med. Bolesławowi Rutkowskiemu, nestorowi śląskiej anestezjologii (2008)	91
10. Prof. Janusz Andres otwiera międzynarodowe sympozjum z okazji pięćdziesięciolecia PTAiIT (Kraków 2009).	91
11. Prof. Andrzej Nestorowicz i dr Alicja Macheta prowadzą sesję podczas sympozjum z okazji pięćdziesięciolecia PTAiIT (Kraków 2009).	92
12. Prof. Tadeusz Sreter i dr Alicja Macheta przed prowadzeniem sesji (Kraków 2006)	92
13. Prof. Marek Sych przedstawia swoje obrazy. Obok Profesora nestor krakowskiej anestezjologii, dr Stanisław Niewiadomski (Kraków 1991).	93
14. Prof. Janusz Andres, dr Alicja Macheta, prof. Marian Kuś na tle plakatu „Anestezjologia – etyka – sztuka” (1998)	93

15. Dr Alicja Macheta na tle obrazów prof. Marka Sycha (1998)	94
16. Anestezjolog Igor Solonynko (ze Lwowa) oraz dr Alicja Macheta na Światowym Zjeździe Chirurgów (2001) przed Sesją Historyczną.	94
17. Koncert z okazji otwarcia Muzeum Anestezjologii w Ostrowie Wielkopolskim – w pierwszym rzędzie od lewej prof. Maria Referowska, prof. Janusz Andres, dr Małgorzata Szerla, dr Alicja Macheta, w drugim rzędzie od lewej dr Włodzimierz Sabiniwicz z żoną i prof. Zbigniew Rybicki (2003)	95
18. Prof. Ewa Mayzner-Zawadzka odbiera gratulacje z okazji wydania podręcznika (Warszawa 2009)	95
19. Prof. Janina Suchorzewska odbiera gratulacje z okazji nadania godności „Aesculapius Gedanensis”, Gdańsk 2019, fot. Paweł Sudara/GUMeD, źródło on-line: https://gumed.edu.pl/56991.html	96

Indeks osobowy

- Adamkiewicz Katarzyna 47-48
Andres Janusz 29, 31, 39, 44-48, 54, 56-57,
68, 76, 91, 93, 95, 97
Antoszewski Zygmunt 28
Aronski Robert 13, 29, 65
- Barancewicz Piotr 45
Basińska Krystyna 45
Basiński Andrzej 45, 49, 50, 97
Baskett T.J.F. 45
Bielecki Krzysztof 31
Bierkowski Ludwik 31-32, 61, 86
Błaszczak Maciej 47
Bocheńska Ewa 28
Boczar Krystyna 83
Bogusławski Andrzej 29
Bogusz Józef 65
Brama-Szczepanik Teresa 44
Brzeziński Tadeusz 46
- Chmiest Wojciech 83
Cichocki Tadeusz 68
Ciećkiewicz Jan 44
Czamański Bronisław 83
Czop Teresa 45
Czuczwart Mirosław 40
- Dardziński Wiktor 47-49
Derlatka Edyta 83
Dobrogowski Jan 39, 45-46, 78
Domagała Michał 41, 83
Drobnik Leon 46, 48, 70, 97
Drwiła Rafał 31, 40, 8
- Duda Krzysztof 49, 44
Dutka Paweł 45
Dyaczyńska-Herman Anna 15, 25, 28-29, 33,
39, 43, 45-47, 66, 70, 81-82, 87, 89
- Friberg Olle 13
Fyderek Krzysztof 51-52, 97
- Gaca Michał 28
Gajda Zdzisław 25, 29, 44, 65, 67, 85
Gajdosz Ryszard 87
Garlicki Jarosław 28, 47, 83
Garstka Jerzy 46-47, 83
Gaszyński Wojciech 36, 41, 43, 83, 97
Glinka Lidia 41, 51, 83
Gościński Igor 65, 76, 97
Grabiński Czesław 33, 36
Gruszczyk Janusz 83
Gryglewski Ryszard 31
- Iliewa Rada 47
- Jakowicka-Wordliczek Joanna 40, 43
Jałowiecki Przemysław 39
Jankowski Miłosz 41
Janowski Grzegorz 45
Janowski Jacek 41, 59, 83
Jaskowiak Robert 45
Jurczyk Witold 29, 33, 36, 39, 44, 46-47, 55,
68, 70, 76, 81, 90
Justyna Mieczysław 13, 29, 33, 35, 65
- Kalkowski Jan 28-29

- Karpel Ewa 39
 Knap Małgorzata 49
 Knapik Piotr 31, 39, 49, 73, 97
 Kobuszewski Jan 71
 Kobylarz Krzysztof 40, 48, 52, 83
 Kolasiński Paweł 45
 Kołodziej Lilianna 47
 Kopliński Andrzej 43-45, 70
 Korta Teresa 41, 83
 Kowalczyk Maciej 52
 Krawczyk Lech 39
 Kruszyński Zdzisław 36
 Kucewicz-Czech Ewa 39, 40, 83
 Kunz Włodzimierz 66
 Kusza Krzysztof 31, 51-52, 97
 Kuś Marian 5, 9, 15, 19, 23, 25, 29, 33, 55-56, 81-82, 87, 93
 Kübler Andrzej 28, 31, 39, 46, 48-49, 51-52, 54, 66, 76, 97
 Kwiecińska Barbara 45

 Langie Tomasz 41, 83
 Lawin Peter 68
 Lipińska-Gediga Małgorzata 47

 Łazowski Tomasz 47

 Machała Waldemar 40, 83
 Macheta Alicja 5, 9, 15, 28, 32, 36, 39, 43-51, 56-57, 65, 70-71, 76, 82, 85-87, 89-90, 92-95
 Maciejewski Dariusz 47
 Macintosh Robert 13
 Manteuffel Leon 13
 Marciniak Maria B. 28, 44-46, 51, 56, 73, 84
 Maruszyński Marek 36
 Mayrhofer Otto 23
 Mayzner-Zawadzka Ewa 39-41, 51, 71, 74, 95
 Mazur Jakub 47
 Michalewski Wojciech 33, 36, 45, 82, 90,
 Mikaszewska-Sokolewicz Małgorzata 48,
 Misiółek Hanna 40
 Modrzejewski Marek 44
 Müller Piotr 48, 84
 Muszyński Tomasz 44-45, 82, 85

 Neczek Stanisław 49
 Nestorowicz Andrzej 29, 39, 45, 48, 92, 97
 Niesiołowska-Zagórowska Kinga 65
 Niewiadomski Stanisław 13, 29, 44, 87, 93
 Nowak Wojciech 31

 Olechnowicz Maria 47
 Oppeln-Bronikowski Karol 14
 Ortenburger Arkadiusz 28
 Owczuk Radosław 31, 78

 Pach Janusz 28, 76
 Pajura Jerzy 28
 Paprocka-Lipińska Anna 41, 44, 54, 76-77, 84
 Payne James 23
 Piechota Mariusz 52
 Pietrzyńska Tatiana 48
 Podwińska Ewa 39, 41, 47-49, 51, 58, 84, 86
 Podziorny Henryk 44
 Pokrzywnicki Stanisław 13, 36, 55, 65
 Połom Błażej 78
 Przekłasa-Muszyńska Anna 84
 Przepolska Katarzyna 45
 Przybyszewski Stanisław 56
 Pyrczak Wiesław 47, 97

 Rawicz Marcin 28, 43, 51, 87
 Referowska Maria 71, 75, 95
 Risuglis S. 25
 Rizzi Rugiero 23, 25
 Rondio Zdzisław 14-15, 29, 33, 36, 43, 45-48, 55-56, 66, 71, 81, 89
 Rutkiewicz Aleksander 51, 57, 73, 84
 Rutkowski Bolesław 14, 47, 57, 73, 91
 Rutkowski Jerzy 13
 Rybakowa Maria 68
 Rybicki Zbigniew 36, 48-49, 95
 Rychlik Wojciech 40-41
 Ryn Zdzisław 68

 Sabiniewicz Włodzimierz 95
 Sawulski Sławomir 45
 Schmidt-Pospuła Maria D. 32, 40-41, 49, 58, 86
 Secher Ole 23, 25

- Serednicki Wojciech 31
 Sikorski Marek 29, 44
 Skalski Janusz 46, 51-52, 97
 Składzień Jacek 44
 Smoleń Andrzej 33
 Sobota Jan 28
 Solonynko Igor 94
 Stadnicki Wojciech 70
 Stanek Aleksander 45
 Stręk Paweł 44
 Suchorzewska Janina 29, 49, 51, 71, 75, 78, 84, 96
 Sudara Paweł 96
 Sych Marek 13, 25, 28-29, 36, 55-56, 65-69, 76, 81-82, 85, 87-88, 93-94
 Syweñki Ewa 47
 Szczepaniak Lucjan 56
 Szczuka Bogdan A. 33
 Szerła Małgorzata 41, 49, 59, 84, 86, 95
 Szreter Tadeusz 29, 44-45, 47, 54, 56, 71, 84, 92
 Szulc Roman 45, 68
 Szurlej Dariusz 39
 Szymańska-Kowalska Maria 29, 36, 45
 Świder Magdalena 84
 Thomson Dick 68
 Topka-Cyganecka Paulina 58
 Trzebicki Janusz 41, 58, 84
 Turek Sebastian 47-48
 Tyrak Jerzy 48
 Walicki Waldemar 84
 Weber Teresa 46
 Węgielnik Jerzy 45
 Węgrzyn Dariusz 49
 Wilczok Tadeusz 39
 Wordliczek Jerzy 31, 39, 43, 82, 85-86
 Wujtewicz Maria 49, 51, 78, 97
 Wyględowski Mieczysław 9, 73
 Zawadzki Andrzej 41, 48-49, 54, 58
 Zelman Vladimir 68
 Zielińska Marzena 46
 Złotogórski Grzegorz 29

Z wielką przyjemnością zapoznałem się z pracą dr n. med. Alicji Machety *30 lat minęło...*, stanowiącą historię Sekcji Historycznej PTAiIT. W większości przedstawianych zdarzeń brałem udział osobiście.

Autorka bardzo skrupulatnie zestawiała wszystkie działania Sekcji Historycznej, grupując je w kilku rozdziałach (...). Bardzo miłym akcentem jest (...) rozdział poświęcony sylwetce prof. dr. hab. n. med. Mariana Kusia, który został wybrany pierwszym przewodniczącym Sekcji Historycznej PTAiIT.

Praca jest napisana bardzo przejrzyście i podaje fakty, w których w większości osobiście brała udział Autorka. Dr n. med. Alicja Macheta jest jedyną osobą, która mogła taką pracę napisać, stąd tak duża wartość merytoryczna tej publikacji.

z recenzji prof. dr. hab. n. med. Tadeusza Szretera

Dr n. med. Alicja Macheta książkę dedykuje pamięci prof. dr. hab. n. med. Mariana Kusia. (...) Autorka nakreśliła sylwetkę i opisała wielkie zasługi Profesora Mariana Kusia, nauczyciela wielu anestezjologów – i ja również miałem zaszczyt być Jego uczniem.

Publikacja może być przez Czytelników odczytywana jako sprawozdanie z działalności Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii. Dr Alicja Macheta jest uczestnikiem i współtwórcą opisywanych w książce zdarzeń, cytuje nazwiska osób tworzących podwaliny historii anestezjologii w Polsce.

Czytamy książkę z dużym zainteresowaniem i niech pozostanie [ona] w naszej bibliotece historii Sekcji Historycznej Anestezjologii jako bardzo ważna publikacja.

z recenzji prof. dr. hab. n. med. Jana Dobrogowskiego

<https://akademicka.pl>

ISBN 978-83-8138-371-4

